

V. ÉVF. 1904 5. SZÁM

ÖRÖKIMÁDÁS

HAVI FOLYÓIRAT

A LEGMÉLT. OLTÁRISZENTSÉG IMÁDÁSA S
SZEGÉNY TEMPLOMOK FELSZERELÉSÉNEK
ELŐSEGÍTÉSÉRE HIVATALOS KÖZLÖNYŰL

KIADJA
A KÖZPONTI OLTÁREGYESÜLET

Szerkesztőség-kiadóhivatal Bpest, IX., Rákos-u. 5

Ára egy évre 3 korona

Megjelenik minden hó végén

STEPHANEUM NYOMÁSA BUDAPESTEN

ÖRÖKIMÁDÁS

a Központi Oltáregyesület havonként megjelenő hivatalos közlönye.

Tartalom: A mi ünnepünk. A kongresszus megnyitása. Szmrecsányi Pál beszéde. Mihályi Viktor beszéde. Az országos oltáregyesületi kiállítás megnyitása. Az Erzsébet-Örökimádás-templom alapkövetétele. A délutáni értekezlet. A diszgyűlés. Városcy Gyula dr. beszéde. Prohászka Ottokár beszéde. Zichy Nándor gróf beszéde. A körmenet. — Foliász Jézushoz. — Az Oltáregyesület és a katolikus ájtatossági gyakorlatok. — Hogyan tehetjük a szentségimádás napját lehetőleg fényessé és épületessé? — Templomépítés és restauratio. Többet észszel, mint erővel. — Ágnes. — Oltáregyes. ügyek.

A MI ÜNNEPÜNK

RÖNYBE borult szemekkel gondolunk vissza az elmúlt szép napokra. Hálát rebeg ajkunk, hogy az Ur Jézus megdicsőített. Reménynyel telik szívünk, hogy a lelkesedés, mely e szép ünnepnapok alatt kitört a keblekből, eredményes, termékeny lesz s az a sok üdvös mag, melyet Istentől ihletett férfiak elhintettek, termékeny talajra hullott s kikel a Jézus Szive szerint való dicső tettekben. Hiszszük, hogy a hitbuzgóság, melyet az eucharisztikus kongresszus felszított, nem fog kialudni ebben a hazában, hanem állandóan fogja lelkesíteni a gyengéd sziveket tevékeny buzgalomra, meleg szeretetre, résztvevő érdeklődésre a szentségi Jézus személye és minden szent ügye iránt. Szeretnők az impozáns kongresszus minden mozzanatát megörökíteni, de csak néhány nagy vonással lehet a hely és idő szűke miatt azt a lélekemelő képet reprodukálni, mely felejthetetlen marad reánk nézve s emlékezetes a magyar katholicizmusra.

A kongresszus megnyitása.

Az ország püspöki karának majdnem teljes részvételével, a mindenfelől összesereglett papság és hívők jelenlétében kezdődött a kongresszus. Reggel kilencz órakor a belvárosi plébániatemplomban püspöki mise vezette be az ünnepség sorát, melyet *Dessewffy Sándor* csanádi püspök mondott.

Nagymise után a nagy számban egybegyült hivek s a papság a Budapesti Katholikus Kör nagytermébe vonultak a megnyitó ülésre. A püspöki kar tagjai közül ott volt *Samassa József* egri érsek, *Mihályi Viktor* gyulafehérvár—balázsfalvi érsek, *Dessewffy Sándor* csanádi püspök, *Szmrecsányi Pál* nagyvárad, *Radnai Farkas* besztercebányai, *Mailáth Gusztáv* gróf

erdélyi, *Városhy Gyula* székesfehérvári, *Kohl Medárd*, *Radu Demeter* görög katolikus nagyváradi, *Hosszu Vazul* lugosi püspökök, továbbá *Fehér Ipoly* pannonhalmi főapát, *Klinda Teofil* esztergomi prelátus-kanonok, *Steinberger Ferencz* nagyváradi kanonok, a központi papnevelő intézet rektora, *Molnár János* prelátus, *Boromisza Tibor* és *Boromisza István* kalocsai kanonokok, *Szmrecsányi Lajos* egri kanonok, *Kiss János* pápai prelátus, egyetemi tanár, *Margalits Ede*, a Pázmány-egylet elnöke, *Kánter Károly* apát, várpalotai plébános, *Várady Árpád* kultuszminiszteri osztálytanácsos, *Fraknói Vilmos* címzetes püspök, *Giesswein Sándor* győri kanonok, *Pongrácz Adolf* gróf vágujhelyi prépost, *Vézinger Károly* prelátus, *Jeszenszky Kálmán* hittanár. A világi kitünőségek sorában ott volt *Zichy Nándor* gróf, *Zichy János* gróf, *Simonyi-Semadam Sándor* és *Kovács Pál* orsz. képviselők, *Szegedy György* cs. és kir. kamarás. A diszes hölgyközönség sorai közt ott voltak: *Pallavicini* örgrófné, *Győry Teréz* grófnő, *Barkóczy Ilona* bárónő, *Cziráky Lujza* grófné, *Korniss Berta* grófné, *Cziráky Jánosné* grófné, *Rudnyánszky Ferenczné*, *Szögyény Julia*, *Kiss Aladárné*, az Oltáregyesület alelnök-nője, *Heinrichné*, *Fellmayer Vilma*, *Tauferné*, *Aigner Lajosné* és még számosan. A vidéki közönség és a nép teljesen megtöltötte a karzatokat.

A kongresszus megnyitó ülését a központi papnevelő növendékeinek énekkara vezette be egy az Oltáriszentség tiszteletére írott latin himnusz előadásával. Az ének elhangzása után *Szmrecsányi Pál* nagyváradi latin szertartású püspök lépett az emelvényre, hogy a betegeskedő bibornok hercegprimást helyettesítve, a megnyitó beszédet elmondja.

Szmrecsányi Pál beszéde.

Nagyméltóságos érsek urak! Méltóságos püspöki kar! Mélyen tisztelt kongresszus! A főmagasságu bibornok hercegprimás egészségi állapota nem engedte, hogy a kongresszuson személyesen megjelenve, annak ülésin elnökölhessen. Nekem jutott ő eminenciája megbízásából a megtisztelő feladat, hogy a kongresszust megnyissam és tárgyalásait vezessem s én a megtisztelő megbízásnak, bármennyire érzem is elégtelenségemet, annál készségesebb odaadással, annál bensőbb áhitattal teszek eleget, minél mélyebben hatja át lelkemet a kongresszus céljának fensége s minél nagyobb örömmel s vigasztalással tölti el mindnyájunk szívét az ünnepélyes alkalom, a várva-várt esemény, a szentségi Jézus dicsőségére és örökimádására s ezzel szorosán egybekötve megdicsőült Erzsébet királynénk emlékének megszentelésére és megörökítésére épülő templom alapkövének letétele, mely összes szentségimádási műveink és egyesületeink jövőjére messzire kiható fényt árasztván, a kongresszus összehívására okot adott.

Összejövetelünk tárgya: a szent Eucharistia, a legfölségesebb Oltáriszentség, melyben az Ur Jézus szentséges megtestesülését titokzatos módon foly-

tarva, lelkesült természetfölötti életét a földi tápanyag fátyola alatt saját testével és vérével táplálja és szentségi jelenlétével reánk árasztja megtestesülésének áldásait. Megtestesülésében életet hozott a világnak: az Oltáriszentségben minden egyes ember lelkének megnyitja az élet forrásait. Megtestesülésében leszállt a földre, hogy saját emberi természetében az emberiséget Istenhez emelje. Az Oltáriszentségben átszellemült testével leszállt sziveinkbe, hogy bennünk éljen, sziveinket saját szive hasonlatosságára átalakítsa, a halhatatlanság és feltámadás csiráját lelkünkbe oltsa s megérlelve bennünk az örök élet gyümölcseit, mindnyájunkat saját isteni életének, saját isteni dicsőségének részesévé tegyen. Megtestesülésének tehát minden áldása, az üdvösség minden kegyelme, az Oltáriszentség mennyei lélköréből árad szét lelkeinkre. Ott érintkezik a végtelen a végesse, az isteni az emberivel, Isten szive a gyarló emberi szívvvel. Ott van az egység jele s a szeretet köteléke, melyben az egyház minden élő tagja fejével, Krisztussal és a testvértagokkal egyesült. Ott van a keresztény hitélet központja, ott van a szív, melyben az egyház természetfölötti szent élete lüktet, onnan indul ki az ő egész malasztélete, oda irányul összes tevékenysége. S a mi csak titokzatos és isteni, fenséges és boldogító van a keresztény vallásban és egyházban, az mind a legfőbb Oltáriszentségben, mint mindenek közös gyújtójában összpontosul. Épen azért az egyháznak, mely Krisztus szentségi jelenlétéből meríti minden erejét és dicsőségét, kezdettől, a katakombák idejétől fogva legfőbb gondját képezte, hogy a hívő lelkeket nemcsak tanításával, hanem az istentisztelet a szertartások lényével és méltóságával is a szentségi Jézussal való legbensőbb egyesülésre vezesse.

Ezen állandó gondoskodás fényes jelét adta a megdicsőült *XIII. Leo* pápa, midőn nagy szellemének tiszta lényével a világot a megváltó Krisztus szent hódolatára buzdítva, Jézus legszentebb szívének különös ünnepélyességgel felajánlotta az egész emberiséget, midőn az eucharisztikus kongresszusokat és a szentségimádó társulatokat és gyakorlatokat annyi figyelemmel kísérte és szorgalmazta, midőn részükre mennyei védnököt adott, midőn élete példányán az emberi társadalmat fenyegető veszélyekkel s az osztályharcokkal szemben a társadalmi béke s a keresztény testvériség és egyenlőség jelvéteként ünnepelte a szeretet szentségét, melyet Krisztus földi élete véghatárán *a világ életeért* hagyott.

Ez képezi legfőbb gondját dicsőségesen uralkodó *X. Pius* szentséges pápának is, a ki a buzgalom és szeretet hevétől lángoló szívvvel Krisztusnak mindeneket megújítani óhajtván, mindenek előtt a szentségi istentisztelet méltóságát és méltóságát felvirágoztatni s legelső nagy intézkedésével annak szükséges kiegészítő részét, az egyházi éneket és zenét az Oltáriszentségben megjelenő Ur Jézus fenségével összhangzásba hozni igyekszik. Krisztus földi szertartóinak ezen gondjaiban szerény erőnkhez és tehetségünkhöz képest

mi is részt akarunk venni, az ő akaratukhoz és utasításaikhoz gyermeki hódolattal s engedelmességgel alkalmazkodva, a szentségi Jézus dicsőségének előmozdításához legjobb igyekezettel mi is hozzá akarunk járulni.

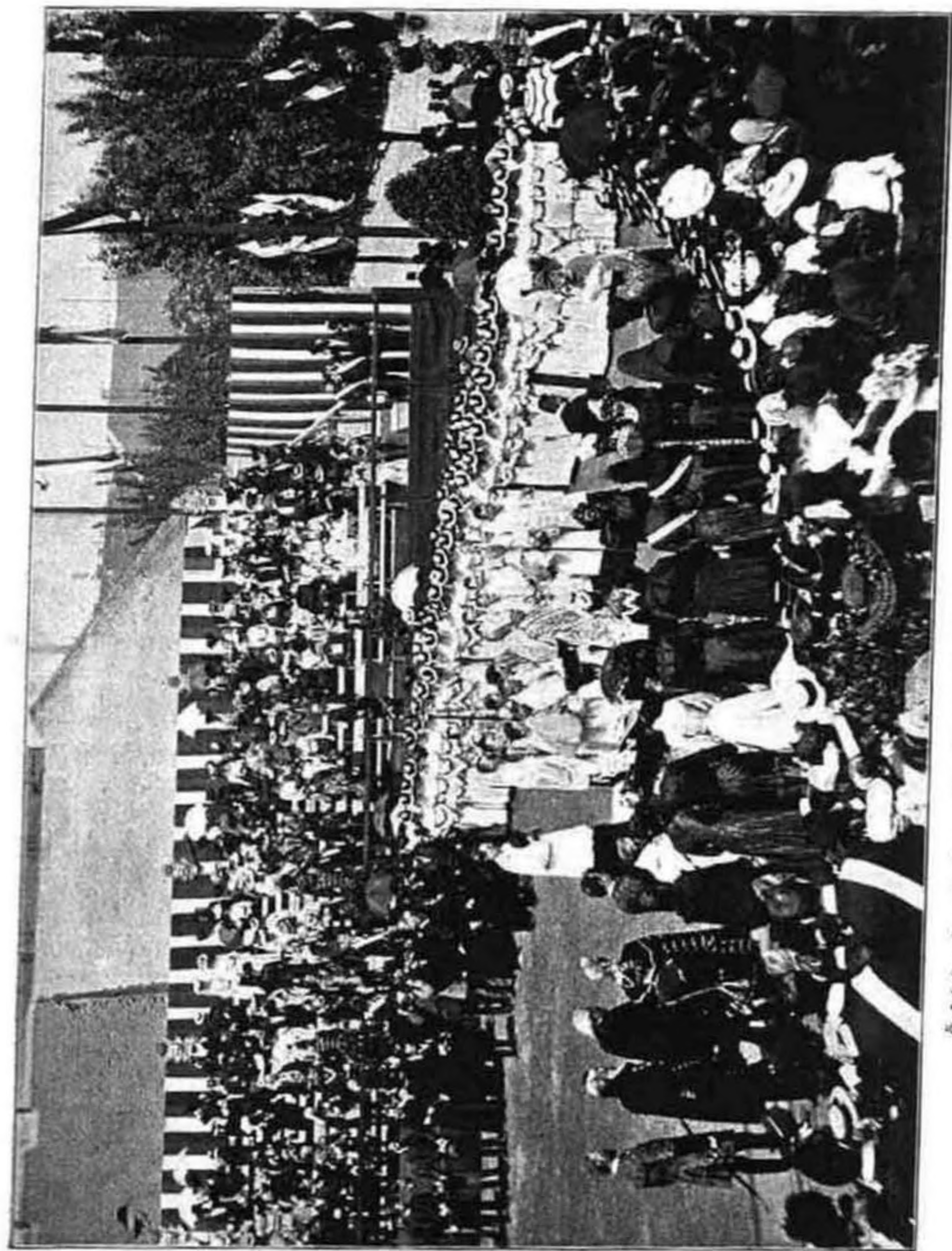
A kongresszus programja az Oltáriszentség megismertetésére és tiszteletére, a szentségi társulatokra és gyakorlatokra, az Oltáriszentség tiszteletének áldásos hatásaira vonatkozó sok fontos kérdést ölel fel s emellett az országos oltáregyesületi kiállítás s az egyházi ének és zeneelőadások által gyakorlatilag is bemutatja szentségi társulataink munkásságát.

Istenbe vetett bizalommal remélem, hogy a kongresszusnak áldásos hatása lesz s üdvös eredményének biztató zálogát látom a nagyméltóságu püspöki kar tagjainak jelenlétében is. Fogadják különösen azok, a kik a kongresszus működésében ténylegesen is részt venni kívántak, valamint azok, a kik a szertartási és fegyelmi eltérések dacára megjelenésükkel és részvételükkel hitünk egységét hozták kifejezésre, a kongresszus hálás köszönetét.

De fogadják köszönetünket szentségi társulataink is, melyek egyesített erőikkel és törekvéseikkel a kongresszus várható üdvös eredményéhez nagy mértékben hozzájárultak. Üdvözlöm különösen a szentségimádó papi egyesületet, a mely Krisztus szolgálóit és Isten titkainak sáfárait a szentségi Ur Jézus igazi apostolaivá igyekszik képezni, hogy a testvéri szeretet és kölcsönös példaadás kötelékeivel egybefűzve az Ur házában s mindenekfölött a Szentlélek élő templomainak dicsőségét és ékességét lángoló hévvel és lankadatlan kitartással gondozzák, hogy ne érezzenek sem nagyobb szomorúságot, mintha *a pusztulás utálatosságát látják a szent helyen*, sem nagyobb boldogságot, mintha buzgalmuk jutalmául Krisztus szívét érezhetik dobogni sziveikben s papi lelkük alázatosságában elrebegetik az apostollal: *Élek én, de már nem én, hanem Krisztus él énbennem*.

Szivem egész melegével üdvözlöm az Oltáregyesületeket s első sorban azok budapesti központját. A szentírásban olvassuk, hogy Krisztus feltámadása után az apostolok állhatatosak valának az imádságban Máriával, Jézus anyjával és a szent asszonyokkal. A szentírás ezen szavait alkalmazhatom én a szentségi Jézus szolgálatára. Mint a szent asszonyok, a kik Krisztus kísérői és szolgálói voltak nyilvános életében és az egyház megalapítása után az apostolokat segítették az istentiszteletben, oly szent szeretettel szolgálják a szentségi Ur Jézust, oly buzgó odaadással segítik és támogatják az ő szolgálóit Oltáregyesületünk hölgyei. Máriával az isteni mester lábainál, szentségi jelenlétéből világosságot, erőt és szeretetet merítenek, hogy Márthával buzgólkodva, az őt megillető tisztelet eszközeiről gondoskodhassanak.

Tisztelet és hála az Oltáregyesület buzgó hölgyeinek, kik az Ur Jézus szentségi életének példája szerint elrejtve, zajtalanul árasztják szét kezük munkájának gazdag áldásait s kik sok lelkipásztor könnyeit letörölve, sok szegény hitközséget megvigasztalva és bátorítva, egykor nem a mi hálás

Ő felsége fogadtatása az Erzsébet-örökimádási templom alapkövetéti ünnepélyén.

elismerésünket, de hallani fogják az Ur Jézus ajkairól az üdvözlőket: *Jöjjetek, mert ruhátlan voltam és ruháztatok engem.*

De üdvözlöm kedves katolikus ifjuságunkat is, mely a kongresszussal közre akar működni, hogy szintén hitvallást tegyen Krisztus jelenlétéről a legfőbb Oltáriszentségben. Nem is maradhattak távol azok, kiken a jövő reménye nyugszik, midőn az élet erőforrását s a jövő zálogát ünnepe-
peljük.

Üdvözlöm végre a kongresszus összes tagjait, a kik a szentségi Jézus hívására közelből és távolból összejöttek, tanuvallomást teendők arról, hogy mint az ósegyház keresztényeinek, nekünk is egy a szívünk, egy a lelkünk, mert velük együtt, az apostol szavai szerint, *egy kenyér, egy test vagyunk sokan, mindnyájan, kik az egy kenyérből részesülünk.*

A keresztény testvéri szeretet érzelmeiben egyesülve, mielőtt Isten segítségével szent munkánkat megkezdendők, engedje meg a tisztelt kongresszus, hogy ez ünnepies napok egyik fénypontjának, az örökimádási templom alapkövetételének küszöbén egy pillanatra megállva, megindult szívvel mindnyájunk hálás kegyeletének koszoruját tehessem le azon sirhantra, melyben a szentségi művek egyik apostoli lelkü előharczosa, az Oltáregyesület alapító-
elnőknője, *özv. Cziráky Jánosné* grófné halandó porai várják a boldog föl-
támadást. Ő volt az, ki egészen az Oltáriszentségnek élve, egész életét az Oltáriszentségben jelenlevő Ur Jézus ügyének szentelve, áldott emlékü Erzsébet királynénk gyászos elhalálózása fölött érzett mélységes, keresztény fájdalomában tervbe vétette s lelke lángoló buzgalmával a megvalósulás felé vezette az Erzsébet királynéről nevezett Örökimádás-templomának felépítését.

Midőn holnap felséges Urunk, apostoli királyunk jelenlétében az alapkö-
vetétele után a szentély helyén az első szent áldozat illata szálland fel az Éghez, imáinkban emlékezzünk meg róla is s lelkünkbe vele egyesülve könyörögjünk az Urhoz, hogy ne késsék sokáig az a nap, a melyen a fehér ruhába öltözött égi karokkal versenyre kelve zenghessük az Örökimádás énekét, hogy ne késsék sokáig az a nap, melyen az Oltáriszentségben mérhetlen szeretetével jelenlevő Ur Jézus oltalma alá helyezhessük nemzetünk elköltözött békeangyalának lelkét, örökké áldott emlékét.

E klasszikus beszédre mintegy visszhang gyanánt hangzott a görög-katolikus testvéreink nevében történt felszólalás, melyet *Mihályi Viktor* balázsfalvi érsek adott elő.

Mihályi Viktor beszéde.

Hosszu századok előtt történt, hogy a gyászos emlékü egyházszakadás elválasztotta a nyelvet, a szertartás és a fegyelem dolgában egymástól a latin és a görög egyházat. Nem volt hiány oly törekvésekben, melyeknek célja az egyházak között felmerülő ellentétek kielesítésére, szétválásuk szakadásá

fejlesztésére irányult. Azonban Istennek legyen hála, e sötét törekvéseket nem koronázta siker. Épen az a szent motívum, mely a mai napon kongresszusra gyűjtötte egybe az ország püspökeit, papjait és híveit, az Oltáriszentség imádó tisztelete azon közös vonások leglényegesebbje, mely törhetlenül egybekapcsolja a szertartásban, fegyelemben különböző egyházakat. A görög egyház századok óta ismételteli az oltárnál áldozó papjaival azon fohászt, melyben Isten kegyelmét kéri, hogy a szentségi Jézussal ne mint Judás, a csókkal árulóvá lett apostol, ellenkezésbe kerüljön, hanem, mint a kereszten megtérő bűnös, Isten látására méltattassék. Ez az ima legékesszólóbb kifejezése a görög szertartásu egyháznak az Oltáriszentség iránt táplált érzelmeinek. A görög egyház Aranyszáju szent János ezeröttszáz évvel ezelőtt leírt szavaival hódol az Oltáriszentségnek, míg a római aquinói szent Tamásnak hasonló gondolatot kifejező hatszázéves himnuszával imádja az eucharisziát. Ebből is látszik, hosszú századok folyamán, mennyire egyek voltak a csupán lényegteleneben különböző egyházak az Oltáriszentség tiszteletében és imádásában. Ép ezért örömmel engedett az érsek és püspöktársai annak a meghívásnak, mely őket a latin szertartásu egyházzal együtt az eucharisztia hódolatára szólította. Az érsek beszéde végén köszönetet mondott a maga, valamint szufragáneus püspökei nevében a meghívásért s a szives fogadtatásért.

Az elnöklő püspök felszólítására ezután *Kánter* Károly apátplébános felolvassa a kongresszus előkészítőinek, az Örökimádás-templom szervezőinek a pápa ő Szentségéhez intézett hódoló feliratát. A felirat szövege a következő:

«Szentséges Atya!

Ha van remény arra, hogy e szomorú napokban az Egyház diadalmasan kerül ki a küzdelmekből, az abban leli magyarázatát, hogy a keresztény nyájnak pásztorai eucharisztikus gyűléseket tartván a meglazult fegyelemnek s a romlott erkölcsöknek megjavítására, a szent hitnek teljes tökélyében való visszaállításán fáradoznak s így mindent Krisztusban megújítani törekcsenek.

Kedves lesz ennél fogva Előtted, Szentséges Atya, ha látod, hogy mi is nyilvános könyörgést rendezünk az Oltáriszentségben valóban, igazán és állagilag jelenlévő Jézus tiszteletére s kérjük őt, a legfőbb Pásztort, hogy kegyesen tekintsen le arra, mit nyájunk érdekében tettünk, áldja meg azt és növelje; nekünk pedig és segédeinknek adjon erőt, hogy legyőzvéen az akadályokat, eloszlatván a nehézségeket, bő aratásnak örvendhessünk.

Tudtuk ezt, ezért mi is, az eucharisztikus testületeknek s az örökimádás papjainak előljárói, egyesülve azokkal, kik Krisztusban atyáink s kiket a Szentlélek bizott meg lelkünknek kormányzatával, elhatároztuk: hogy május 17-ikére, szent Babylon Paskhálisz ünnepére, a katolikus Magyarország hívő népét az Oltáriszentség nyilvános imádására, közös gyűlésre összehívjuk s ez időt tüztük ki arra is, meghivatva az Oltáregylet előljárói által,

hogy apostoli királyunknak kilátásba helyezett jelenlétében leteesszük az alapját azon templomnak, melyet a pár évvel ezelőtt szomorú véget ért feledhetetlen királynénknak emlékére emelni óhajtunk.

É templom kiválóan eucharisztikus templom lesz, melyben örökimádást fognak végezni az Istennek szentelt szerzetesnők s azok, a kik időszerint eszközölt beosztásban velők s velünk, kik Krisztust szeretjük, egyesülve őt imádni törekszenek.»

X. Pius ő Szentsége sajátkezüleg felelt a feliratra, a melynek magyar fordítása a következő:

«Olvastuk leveleteket, melyből értésünkre esett, mily nagy buzgalommal készültök szent Babylon Paskhálisz ünnepére, hogy az Oltáriszentségben jelenlevő Jézust megdicsőítsétek. Hogy a Megváltó dicsőségének megvédelmezésére s terjesztésére szerencsés siker koronázza törekvésteket, atyai jóindulatunknak bizonyságául és az isteni kegyelmeknek biztosítékául rátok, kedves fiainkra, a gyűlés előljáróira s mindazokra, kik a gyűlésen megjelentek, szeretettel az Urban apostoli áldásunkat adjuk. Kelt a Vatikánban, május 6-án, 1904.

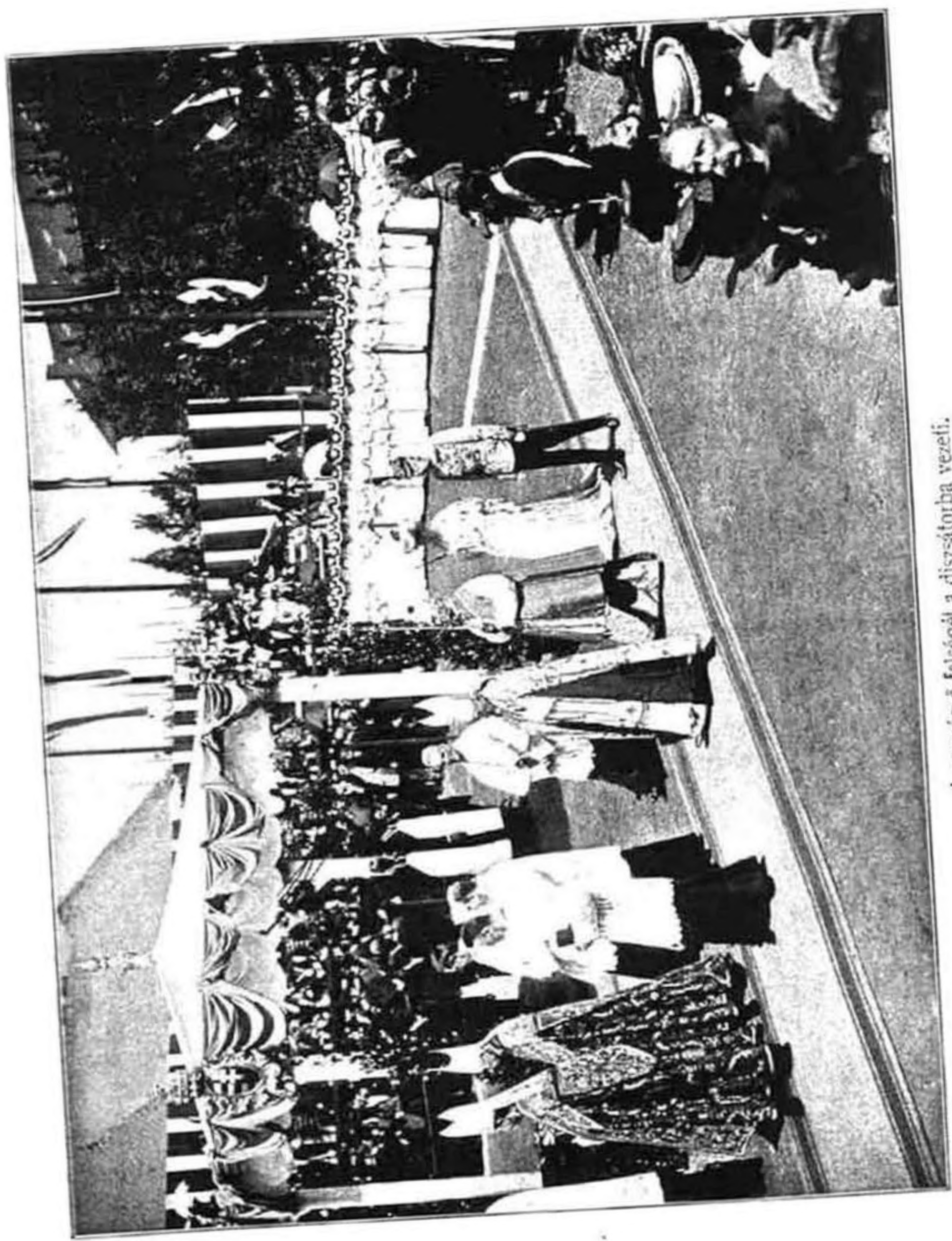
X. Pius pápa.»

Az utóbbi leiratot a kongresszus tagjai viharos éljenzéssel fogadták és állva hallgatták végig. Az elnök pedig a leiratot hódolattal veszi tudomásul a kongresszus nevében és erőt merít belőle az Oltáregyletek további munkásságára, a minek záloga a Szentatya áldása. Majd indítványozza, hogy ő Szentségéhez, ő Felségéhez, valamint a gyengélkedő hercegprimáshoz a kongresszus hódolatteljes üdvözlő táviratokat intézzen, mi megtörténvén, a gyűlés berekesztetett.

Az országos oltáregyesületi kiállítás megnyitása.

Délután 3 órakor érkezett meg *Kohl* Medárd fölszentelt püspök az Angolkisasszonyok váczai-utczai templomába, melyben fogadtatására már egybegyültek a kongresszus papi résztvevői. A bevonuló főpapot az Angolkisasszonyok növendékeinek énekkara fogadta. A pontifikáló püspökön kívül még *Mailáth*, *Városov* és *Radnai* megyés, *Mihályi* Viktor balázsfalvi érsek, *Radu* Demeter nagyváradi és *Hosszu* Vazul lugosi görög szertartásu püspökök is megjelentek.

Kohl Medárd segédpüspök a szószékre lépve elmondta alkalmi szentbeszédét, mely után az összes segédkező és egyébként jelenlevő papság kíséretében fölvonult az Angolkisasszonyok zárdájának első emeleti helyiségeibe, hogy az ott berendezett kiállítást beszentelje. A beszentelés megtörténte után a püspök megnyitotta a kiállítást, rövid pár szóban szívből köszönetet mondva mindazoknak, a kik az Oltáregyesület céljaira áldoztak és így a fényes képet nyújtó kiállítás rendezése körül tevékenykedtek. A beszentelést követő megnyitó után *Kohl* Medárd s a jelenlevő egyháziak a

A papság ő felségét a dízsátorba vezeti.

páratlanul sikerült kiállítás megtekintésébe fogtak. A megnyitáson jelen voltak az említett püspökök és csaknem mindazok, a kik az eucharisztikus kongresszus délelőtti megnyitó ülésén részt vettek. A világi előkelőségek közül *Esterházy* Miklós herceg, *Csekonics* Endre gróf zászlósúr és neje, *Cziráky* Antal neje és leánya kíséretében, özv. *Almássy* Kálmánné, a *Zichy* grófi család több tagja, *Győry* Teréz grófnő, *Cziráky* Jánosné grófnő és még számosan a katolikus arisztokrácia legjobbjaiból jelentek meg. Ott voltak még a vidéki Oltáregyesületek vezetőségei is.

Felületes meg szemlélés után bizony nehéz, sőt nem is lehet a kiállításról csak némileg is kimerítő képet adni. Csak azokat említjük a kiállított tárgyak közül, a melyek hamarjában különösen szemünkbe ötlöttek, de hangsúlyozzuk, hogy ezzel egyáltalában korántsem említettük mindazt, a mi szépet és figyelemreméltót láthattunk a kiállításon.

Az egyesület jótevői között első helyen szerepel *Izabella* főhercegnő, a ki aranyhimzéssel diszes fehér selyem miseruhát ajándékozott. Remek munka, mely a pozsonyi háziipariskola készségét dicséri, az a szinpompás teljeshimzésű miseruha, melyet *Zichy* Nándorné grófnő készíttetett az Erzsébet-Örökimádás-templom számára. Föltűnő az a görög szertartású ornátus, melyet *Vályi* János eperjesi püspöknek jubileumi ajándéku hívei készíttettek. Különösen szép a fehér selyem homoforion és érdekesek a diszes mitra selyemhimzésű képei. *Wenckheim* Frigyesné grófnő egy fehér ripszselyem miseruhát adott, melynek akantuszdisze stilszerűségével tűnik ki.

Az Erzsébet-Örökimádás-templomnak szánt ajándék *Forgách-Révai* grófnő gyönyörű veluma, mely velencei selyem és görög crèpe de Chine alapon készült. *Cziráky* Lujza grófnő, *Mailáth* Györgyné, *Zichy* Sarolta, *Barkóczy* Ilona bárónő, *Csáky* Klára grófnő, *Zichy* Livia grófnő, *San Marco* hercegnő, *Wenckheim* Krisztina grófnő, románfalvi *Fejérváry* Celestine, *Károlyi* Gyuláné grófnő, *Almássy-Gyürky* grófné, *Orczy* Tekla bárónő, *Rudnyánszky* Ferenczné és még számos előkelő hölgy neve szerepelt mint adományozóé a többi remekszép liturgikus ruhán, melyek mindegyike több, a legalaposabb szakértelemmel rendelkező egyházi műtörténészt is kielégitené.

A vidéki oltáregyesületek közül a *nyitrainak* és *győrinek* kiállítása tűnt ki, ugy a kiállított tárgyak számát, mint művészi értéküket tekintve.

Több intézet is jelentékenyen hozzájárult a kiállítás teljes sikeréhez. Így a soproni Orsolyaszüzek, a Miasszonyunkról nevezett iskolanővérek ó-kanizsai háza, a nyitrai, pécsi és székesfejérvári apáczaárdák állítottak ki szebbnél-szebb dolgokat. Gyönyörű volt a budapesti Mária-intézetnek fehér moirée-selyem albája stb.

A szép napot este fényesen sikerült egyház-zenei előadás fejezte be.

Az Erzsébet-Örökimádás-templom alapköletétele.

Az országos eucharisztikus kongresszus második napjának legkiválóbb eseménye az *Erzsébet-Örökimádás-templom* alapköletétele volt. Bátran mondhatjuk, hogy ezen emlékezetes esemény egész Magyarország részvétele mellett folyt le.

A legfőbb udvar, a főpapi kar jelesei, egyházi, katonai és világi nagyjaink, karöltve a katolikus társadalom szegényével gazdagjával, egy szívvvel, egy lélekkel egyesültek, hogy az építőbizottság és a rendezőség által már hetek, hónapok óta előkészített napját nagyszabású, feledhetetlen ünneppé avassák, melynek emléke mindnyájunkat méltó örömmel és megelégedéssel tölthet el.

Magyarország legelőkelőbb társaságának színe-java töltötte meg a gyönyörűen dekorált dízsátort és tribünöket s várta a legfelsőbb udvar megjelenését.

Pont tíz órakor az utvonalon végigzugó «éljen» kiáltások zaja hirdette a király kocsijának közeledtét.

Samassa József egri érsek s a segédkező papság, a keresztet vivő *Bogisich Mihály* püspökkel az élén, a felség elé vonult, míg a bejárónál az építési bizottság elnökeivel, *örgróf Pallavicini Edénével* és *Zichy János* gróffal várta az érkezőket. Az első udvari fogaton Ő Felsége ült *Mária Valéria* főherczegasszonnyal. A királylyal együtt érkeztek meg: *Frigyes, Ferencz Salvátor, József* és *József Ágost* főherczegek, *Mária Jozefa* főherczegnő, *Izabella* főherczegnő leányával, *Henriette* főherczegnővel és *Klotild* főherczegasszony. A főherczegek és főherczegnők teljes udvari kíséretükkel jelentek meg.

Zichy János gróf a következő beszéddel üdvözölte a királyt:

«Császári és apostoli királyi Felség! Legkegyelmesebb Urunk!

Hódolatteljes tisztelettel fogadjuk Felségedet e helyen, hol alapköve fog letétni azon templomnak, melyet Magyarország katolikusai Isten dicsőségére, Felséged megboldogult, nemes hitvesének, Magyarország védőangyalának, szeretett királynénknak emlékére építenek.

A végtelen szeretet gondolata, melyet az örökimádásban akar kifejezésre juttatni a katolikus vallás, legyen Fölségednek és hű katolikus alattvalóinak ez esetben különösen nagy vigasztalása és egyuttal kifejezése a megboldogult királyné iránt érzett határtalan hűségnek, ragaszkodásnak és hálának, melyet e templom beláthatlan időnkig hirdetni fog.

Engedje meg a Gondviselés, hogy azon buzgó imák, melyekkel az építendő templomban a felséges királyné lelkiüdvéért ezer és ezer katolikus szív Istenhez állandóan fog fohászkozni, egyuttal szorosabbakká tegyék azt a kapcsolatot is, mely a rendithetetlen vallási meggyőződést a dinasztikus hűséggel egybekötött hazafisággal forrasztja össze.

Midőn köszönetet mondunk Felségednek magas megjelenéséért, arra kérjük, engedje meg Felséged, hogy az alapkő letételének ünnepélye megkezdődhessék.»

Erre a király, a kit mélyen meghatottak a szónok szavai, így felelt:

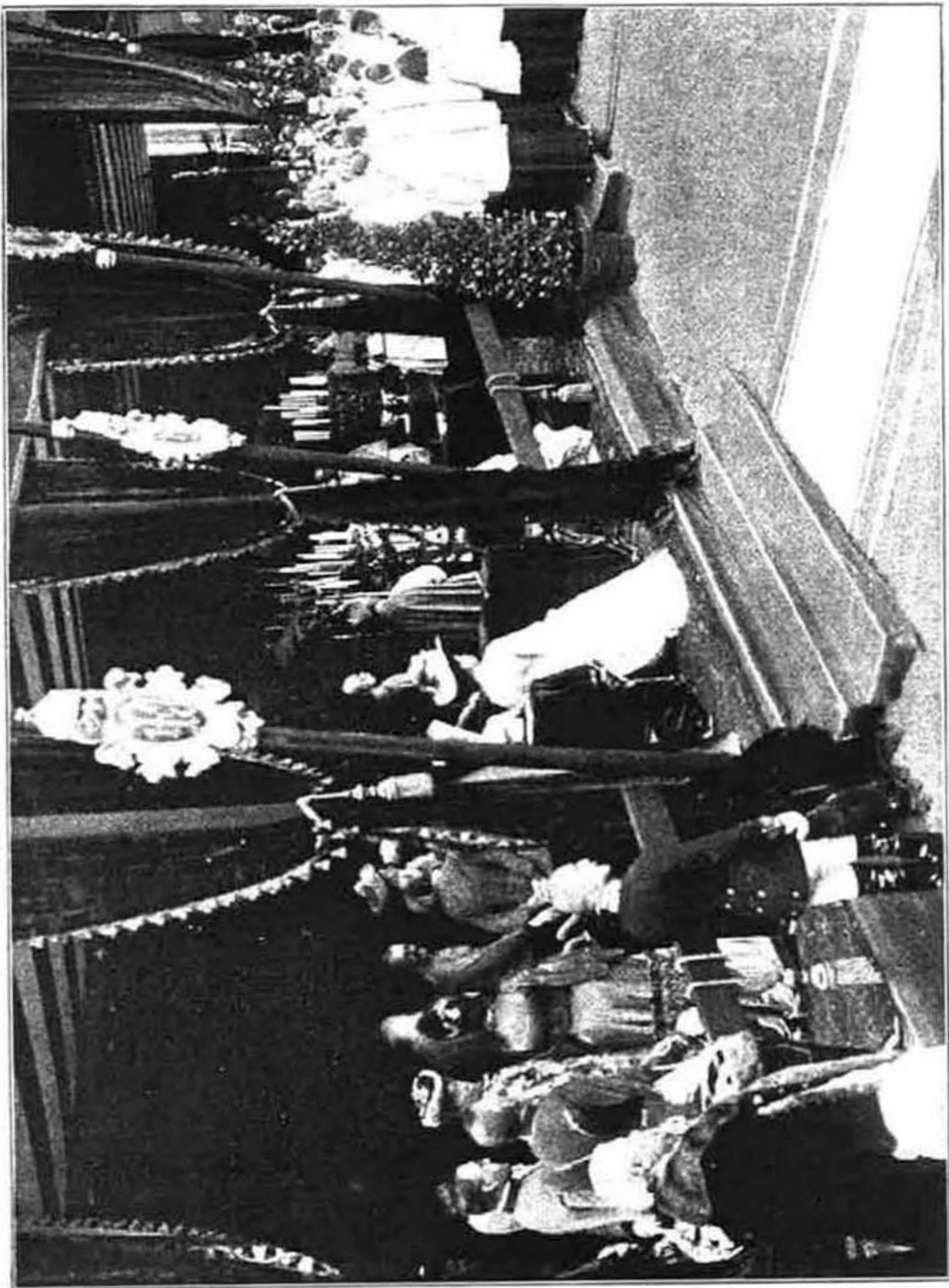
«Igen szívesen jelentem meg felejthetetlen hitvesem, Erzsébet királyné emlékének szentelt ezen örökimádási templom alapkőletételének ünnepélyén és már ezen alkalommal köszönetet mondok mindazoknak, a kik lan-kadatlan buzgalommal fáradoztak és a kik nagylelkű adományaik által lehetővé tették, hogy magyar székesfővárosomban az Isten dicsőségére és a hivek lelki javára egy újabb diszes egyház épüljön. Az Ég áldása kísérje mindvégig ezen építkezést!»

Ezután Samassa érsek odanyújtotta a keresztet, melyet a király megcsókolt s a szenteltvizet, mire keresztet vetett. Azután a papság föl kísérte a királyt a sátorba, mire az érsek az oltár lépcsőjén állva, nagyszabású alkalmi beszédet mondott.

Az eszmékben gazdag beszéd befejeztével kezdetét vette az alapkőnek s a templom helyének beszentelő szeriartása. A terméskőből faragott alapkőben érczokban elhelyezték a jelenleg forgalomban levő érczpenznek egy-egy példányát s az alapítási oklevelet. Az oklevél szövege a következő:

«A teljes Szentháromság nevében. Amen. Az üdvösségnek egyezerkilencszáznegyedik esztendejében, május hó 18-án a boldogságos szűz Mária, Magyarország Nagyasszonya szeplőtelen fogantatása hitágazatának ünnepélyes kihirdetése ötven éves jubileuma esztendejében a szentháromságu egy Isten dicsőségére, a szentségi Ur Jézus örök imádására, Istenben boldogult Erzsébet királyné, a magyar nemzet anyja emlékére tette le Samassa József dr. egri érsek az «Erzsébet örökimádási templom» ezen alapkövét, mikor X. Pius pápasága első esztendejében kormányozta az Egyházat, I. Ferencz József apostoli királyunk uralkodásának ötvenhatodik esztendejét töltötte, Vaszary Ferencz Kolos biboros-herczegprimás igazgatta az esztergomi főegyházmegyét, néhai gróf Cziráky Jánosné és Almásy Mária a budapesti Angolkisasszonyok főnöknője kezdeményezésére, Pallavicini Mailáth Etel örgrófné, Wenckheim Frigyesné grófné, Zichy Nándor gróf, Zichy János gróf, Kanter Károly királyi várpalotai apátplébános, Glattfelder Gyula fővezetése mellett, Aigner Sándor műépítész tervezete szerint O Felsége az apostoli király, a királyi ház több fenséges tagjának, a méltóságos püspöki kar, a magyar királyi kormány, a főrendiház, képviselőház s a székesfőváros előjáróságának számos tagja és a hívők nagy seregének jelenlétében.

Hirdesse ez a templom Isten dicsőségét, boldogult Erzsébet királyné emlékét s áraszsza belőle a szentségi Jézus nemzetünkre bőségesen az ő kegyelmét. Kelt Budapesten, 1904 május 18-án. Ferencz József, Vaszary

A diszator az udvarral és a főméltóságokkal.

Kolos biboros-érsek, Samassa József dr. egri érsek, Szmrecsányi Pál nagyváradai püspök, Almásy Mária főnöknő, örgróf Pallavicini Edéné Majláth Etelka, Zichy Nándor gróf, Wenckheim Frigyesné szül. Wenckheim Krisztina grófnő, Zichy János gróf, Kánter Károly, Glattfelder Gyula dr., Aigner Sándor műépítész.»

A szertartás alatt a *Budai Dalárda* kitűnően képzett énekkara *Beethoven* «Isten dicsősége» című egyházi énekét, majd a beszentelést követő *mise* alatt *Volkmann* Róbert férfikarra szerzett miséjét adta elő *Stojanovits* Jenő karnagy mesteri vezetésével.

Mielőtt *Aigner* Sándor építész az elkészített mélyedésbe bocsátotta a megszentelt alapkövet, a király, a főhercegnők, a miniszterek és a főpolgármester megtették a szokásos háromszoros kalapácsütést.

A szertartás végeztével Ő Felsége megszólítással tüntette ki az építőbizottság minden egyes tagját.

A délutáni értekezletek.

Május 18-án délután 3 órakor az oltáregyesületek, 5 órakor pedig a szentségimádó papok tartottak értekezletet. Az itt előadott, kiválóan sikerült beszédek közül jelen számunkban egyelőre *dr. Andor György* és *Mórocz Emilián* előadásait közöljük.

A diszgyűlés.

A május 19-iki diszgyűlést ünnepélyes szentmise előzte meg a belvárosi plébánia-templomban, a melyen fényes segédlettel *Fehér* Ipoly pannonhalmi főapát pontifikált. Utána a hatalmas számú közönség a Katholikus Kör disztermébe vonult. Az óriási terem szűknek bizonyult a tagok befogadására; sokan a folyosókra szorultak, míg a vidékiek a karzatokon szorongtak, miután számosan nem jutottak helyhez.

Féltizenegy óra után *Szmrecsányi* Pál püspök, mint elnök, *Városvy* és *Radu* püspökök, mint alelnökök, *Jeszenszky* Kálmán hittanár, mint jegyző elfoglalták helyüket a dobogón és az elnöklő püspök megnyitotta a diszgyűlést.

Elnök mindenekelőtt örömének ad kifejezést az Erzsébet-Örökimádás-templom alapkövetételi ünnepségének szép sikere felett. Köszönetet mond a kongresszus nevében Samassa József dr. egri érseknek, a ki lelkes és mély hatású szónoklatával és pontifikálásával oly nagy mérvben növelte az ünnepség fényét. Kifejezést ad azon biztos reményének, hogy a templom, melynek alapját tegnap letették, a hűvek közadakozásából nemsokára fennem hirdetheti Isten dicsőségét, feledhetetlen királynénk emlékét. Hálással emlékezik meg azokról, kiknek áldozatkészsége mozdította elő eddig e szent ügyet; s mindenkinek lelkére köti, hogy filléreivel áldozzon a templomra; különö-

sen köszönetet mond fáradhatatlanságáért *Pallavicini* Ede örgrófnénak, az Erzsébet-Örökimádás-templom építő-bizottság érdemduz elnöknőjének.

Az elnöklő püspök szavait általános helyeslés követte s erre *Vározy Gyula* dr. székesfejérvári püspököt szólította fel az Oltáriszentség szocziális jelentőségéről szóló beszédjének elmondására.

Vározy Gyula dr. beszéde.

Méltóságos Püspöki Kar! Mélyen Tisztelt Közgyűlés!

Szinte tiszteletlenségnek tünik fel előttem, hogy én ezen alkalommal a legméltóságosabb Oltáriszentségről szocziális szempontból akarok szólni, hogy hitünk legfönségesebb titkát, szivünk legbensőbb szeretetének tárgyát mintegy levonom a napi kérdések tömkelegébe. Azonban, mélyen tisztelt Közgyűlés, ezen vád ellen megvéd engem maga az eucharisztikus Krisztus. Ő itt állandóan közöttünk van, velünk akar állandóan lakni, nemcsak azért, hogy tétlenül éljen ott a tabernakulumban, hanem, hogy részt vegyen az emberiség egész életében, hogy központja legyen az emberiség minden mozgalmának, minden törekvésének.

Rafael világhirü képén, a Disputában az Oltáriszentség van az emberiség központja gyanánt föltüntetve; a körülötte csoportosuló gyönyörű alakok mind az Eucharisztia felé néznek, mind oda iparkodnak szellemi tekintetükkel fordulni, mintegy abból akarják az összes igazságokat levonni, Ő rája akarják vonatkoztatni az egész tudományt.

És csakugyan, mélyen tisztelt diszgyűlés, az Eucharisztia központja az egész katolikus theológiának, mert összoglalatja az egész katolikus dogmáknak. A ki hisz az Eucharisziában, az hisz a megváltásban; mert hiszen az Eucharisztia nem más a megváltás betetőzésénél. A ki hisz az Eucharisziában, az hisz a Szentháromságban; mert hiszen azon igazságnál fogva, hogy a Szentháromság három személye egymástól elválaszthatatlan, az Eucharisziában az u. n. circumincessio alapján mind a három isteni személy jelen van. A ki hisz az Eucharisziában, az hisz az Istenben, mert hiszi az Eucharisztia-Isten végtelen szeretetének, végtelen jóságának, mindenhatóságának és többi isteni tulajdonságainak legfényesebb tanubizonyságát. A ki hisz az Eucharisziában, az hisz az egyházban, mert hiszen a katolikus egyháznak szolgálói azok, a kik az Eucharisziát létrehozzák, a kik kiosztják, a kik körülötte foglalatoskodnak; az egyház tabernakulumai őrzik az Eucharisziát, az egyház gondja, áhitata örökös az Eucharisztia épsége és méltó tisztelete fölött.

Az egyház buzgósága szakadatlanul lelkesen hirdeti az Eucharisztia istenségét. A ki hisz az Eucharisziában, az hisz az örök életben, a melynek az Eucharisztia mintegy előképe; mert ime már tizenkilencz század óta él a

megtetesült isteni szeretet ott az Eucharisziában, nemcsak Istenségével, hanem emberségével együtt.

A ki hisz az Eucharisziában, hisz a testnek föltámadásában, mert hiszen a föltámadt Üdvözítőt tiszteljük az Eucharisziában; az hisz az örök boldogságban, mert hiszen miben másban áll az örök boldogság, mint Isten színe látásában. Az Eucharisziában pedig nem úgy a test szemeivel, de hitünk szemeivel látjuk folytonosan köztünk levő Istenünket.

De nemcsak a theológiának központja az Eucharisztia, mélyen tisztelt diszgyűlés, hanem az egész liturgiának, az egész egyházi életnek. A katolikus egyháznak minden nyilvános szertartása, a hívőknek minden magánájtatossága közvetve vagy közvetlen az Eucharisziára vonatkozik.

Az egyházi rend különböző fokozatainak annál nagyobb a méltósága, a lelki hatalma, minél közelebbi viszonyban állanak az Eucharisziával.

Az Eucharisztia központja az egész világtörténelemnek, nemcsak olyan értelemben, a mint Krisztust a világ központjának szoktuk nevezni, hanem azért is, mert kétségtelen, hogy tizenkilencz század óta a világtörténelmet mozgó nagy fejlemények forrásukat a vallási eszmékben birják. Vallás dolgában pedig az Eucharisztia az egész emberiséget két nagy táborra osztja. Az Eucharisztia központja az egész erkölcsi világnak, a jogrendnek, jognak.

Jól mondja egy szellemes francia író, hogy egyedül a katolikus egyház őrizte meg az erkölcsi törvények tisztaságát, mert egyedül ő őrizte meg az Eucharisziát.

A középkorban a szent áldozás, az Eucharisztia vétele egy neme volt az istenitéletnek: a kinek esküt kellett tenni saját ártatlanságára, szavahihetőségére, ígéretének beváltására, az előbb a legméltóságosabb Oltáriszentséghez járult; annak tanusításául, hogy esküjét csakugyan meg akarja tartani, mert különben szentségtörő áldozást követne el, a melytől pedig minden hívő lélek irtózott.

Ma már az istenitélet megszűnt, de azért kétségtelen, hogy ma is az Eucharisztia leghatalmasabb őre a törvénynek, a rendnek, az erkölcsi világnak; mert a ki hisz az Eucharisziában és a ki tudja azt, hogy neki örök üdvösségének veszélyeztetése alatt kötelessége az Eucharisziához gyakrabban járulni, az rettegni fog a szentségtörő áldozástól és azért, midőn esküt tesz, midőn esküvel kötelezi magát akár a hitvesi hűség megtartására, akár az idegen vagyon kezelésének hűségére, akár szavainak igazsága mellett, mindannyiszor meg fogja gondolni, hogy az Eucharisztia előtt már itt a földön számot kell neki adni, egykor pedig az örök Biró előtt.

Nagyon helyesen mondja tehát az előbb idézett francia író, hogy az Eucharisztia a leghatalmasabb őre a tizparancsolatnak.

Mindebből pedig, mélyen tisztelt diszgyűlés, önként, szükségszerűen

következik, hogy az Eucharisztia központja egész közéletünknek, a társadalmi életnek, hogy már következőleg az Eucharisztiaának megbecsülhetetlen jelentősége van a társadalmi kérdések kialakulására, azok méltányos és helyes megoldására.

Nincs tökéletesebb szabadság, nincs nagyobb hatalom, mint Istennek szolgálni — mondja szent Prosper. De mit tesz Istennek szolgálni? Istennek szolgálni annyit tesz, mint értelmünket, akaratunkat az isteni akaratnak alávetni, akaratát teljesíteni és iránta való hódolatunkat külső cselekedetek által is tanusítani.

A ki Istennek él, annak akarata mindig teljesül, mert akaratát mindig azonosítja Isten akaratával és így bármi történjék vele, mindig az ő akarata teljesül. Képzeltető-e ennél nagyobb szabadság, mint a kinek akarata mindig teljesül?

De az is tagadhatatlan, hogy Isten szolgálatának legszebb alakja az Oltáriszentségnek kultusza. Az Eucharisztia szolgálatában értelmünket alávetjük Isten végtelen felsőbbségének; hitünk, elménk megalázása által alávetjük akaratunkat Isten törvényeinek, parancsainak. Az Eucharisztiaában a legszebb külső hódolatot tanusítjuk az Isten végtelen fölsége iránt és csakugyan nincs szebb módja az Isten szolgálatának, mint az Eucharisztia.

Az Eucharisztia tehát biztosítéka emberi szabadságunknak.

De más szempontból is biztosítja az Eucharisztia emberi szabadságunkat.

Képzeltető-e nagyobb kitüntetés az emberre, mint az, hogy ő a legméltóságosabb Oltáriszentség által egy testté lesz Krisztussal. «A ki eszi az én testemet és issza az én véretem, az én bennem marad és én ő benne», mondja maga Krisztus.

Gondoljuk el, hogy milyen végtelen nagy méltóságot kölcsönöz ez a körülmény. Gondold meg — mondja Aranyszájú szent János — hogy milyen tiszteletben részesül emberi méltóságodnak ez a fölmagasztaltatása. Nemcsak saját önérzetünket emeli, hanem egyszersmind arra kötelezi embertársainkat, hogy tiszteletben tartsák ezt a mi méltóságunkat, hogy ne korlátozzák jogtalanul, méltatlanul szabad elhatározásunkat, különösen hogy akadályt ne gárdítsenek elénkbe, midőn a legmagasztosabb dologra, lelkünk üdvösségének biztosítására törekszünk.

De nemcsak a külső korlátok ellen biztosítja az Eucharisztia a mi igazi szabadságunkat, hanem annak belső korlátait is legyőzi, eltávolítja. Nincs nagyobb veszedelme az ember szabad elhatározásának, mint a rossz szenvedélyek, a gonosz indulatok. Nem áll ugyan azon bölcsek tanítása, a kik azt állítják, hogy az embernek épen azért nincs is szabad akarata. De nem áll. De annyi bizonyos, hogy szabad elhatározásunknak igen nagy veszélyei az eredeti bűnnek eme következményei. De az is kétségtelen, hogy

az Eucharishtiában birjuk leghathatósabb óvszerét ezen korlátoknak. Ha már nem annyira uralkodnak rajtad szenvedélyeid, ha nem érzed annyira az irigység, a harag, a tisztátalanság és más rossz indulatok ostromait, adj hálát az Ur szent testének s vérének, mert a szentség ereje működik benned — mondja szent Bernát. Maga a gonosz lélek is távol marad tőlünk, mikor a legméltóságosabb Oltáriszentséghez méltóképen járulunk s itt Krisztussal mintegy egy testté válunk. Mert hiszen ugyancsak Aranyszájú szent János tanúsága szerint, a szent áldozás után úgy fél tőlünk a gonosz lélek, mint a tüzet lehelő oroszlántól. Minél nagyobb buzgósággal járulunk tehát az Eucharishtiához, annál inkább fogjuk emberi méltóságunk, egyéni, belső és külső szabadságunk azt a mértékét élvezni, melyet a szocializmus apostolai szüntelenül hangoztatnak ugyan, de sem magának, sem követőiknek megszerezni nem tudnak.

Ugyanaz áll a szocialisták másik kedvencz jelszaváról, az egyenlőségről. Teljes egyenlőséget diktál, a mi magában lehetetlen. Mert igaz, hogy természetünkre egyformák vagyunk, de tulajdonaink annyira különböznek, hogy szükségképen egyeseknek bizonyos fölényt adnak, akár külső, akár szellemi, erkölcsi értelemben. S a társadalomban sem lehet teljes egyenlőség, mert maga az Isten úgy akarta, hogy az fölebbvalókból és alattvalókból álljon. Dicsőn uralkodó szentséges Atyánk, X. Pius pápa a keresztény tevékenységről kiadott manupropriójában azt mondja, hogy a tökéletes egyenlőség a társadalom különféle tagjai között csak három szempontból létezik. Először, mindnyájan Isten gyermekei, az Ő teremtményei vagyunk, mert Isten teremtett mindnyájunkat; mindnyájunkat megváltott Krisztus és mindnyájan egykor Isten ítélőszéke elé fogunk járulni, hogy számot adjunk cselekedeteinkről és azok szerint elvegyük örök jutalmunkat, vagy büntetésünket.

Az emberi egyenlőség ezen hármassal forrásához nálunk katolikusoknál még egy negyedik is járul és ez az Eucharishtiában való egyenlőség. Krisztus ezt a szentséget nem egyes kiváltságos embereknek, osztályoknak szerzette, hanem mindnyájunk számára kivétel nélkül. A gazdagok ép úgy kapják, ép annyit kapnak az Eucharisztia kegyelméből, mint a szegények, ép oly gyakran járulhatnak az Eucharishtiához. Tehát az Eucharisztia szempontjából teljes egyenlőség van közöttünk. Ehhez járul, hogy az Ur Jézus az Eucharishtiában testvérünk s mi az ő testvérei. A megváltás, a megtestesülés által emberi természetünket vette magára s ezáltal testvérünké lett. De viszont bennünket fölemelt bizonyos értelemben az isteni természethez, annak részeseivé tett, Isten fogadott gyermekeivé s így testvéreivé tett. Ez a testvériség sehol oly nyilvános kifejezésre nem jut, mint épen az Eucharishtiában. Az Ur Jézus az Eucharishtiában az ő megdicsőült emberi testét őrzi. Ugyanaz a Krisztus, a ki fölment a mennybe s az Atya jobbján ül, ugyanaz

az Eucharisziában is nemcsak istenségében, hanem emberségében is. Tehát itt is emberi természetünk részese, itt is testvérünk s viszont a szent áldozás által folyton részesít bennünket isteni életében, tehát folytonosan fölemel bennünket önmagához s így kettős szempontból testvérünk az Eucharisziában. Ámde kell-e nagyobb egyenlőség, mint az, mely testvérek között van? Hiszen a legszorosabb barátságánál is némi akadályul szolgál a születés- és rangkülönbség, míg testvérek közt e korlátok teljesen megszűnnek. Azáltal, hogy tehát Krisztus testvérei vagyunk, egymás testvérei és egyenlők is vagyunk. Ez az egyenlőség pedig nemcsak elméletben, de a gyakorlatban is folyton szemünk előtt áll.

Az a nagy ur, az a gazdag gyáros, a ki a szegények közé vegyül, hogy az Ur szent testében és vérében részesüljön, a ki ezáltal azoknak testvérévé lesz, az bizonyára a templomon kívül, az utcán sem feledkezik meg arról, hogy ez a szegény testvére neki és vele szemben testvéri kötelmei vannak. Viszont az a szegény ember, a ki látta, hogy az a gazdag ur ép oly mély alázattal borult le az eucharisztikus Isten előtt, mint ő, hogy ép úgy meg kellett tisztulnia bűneitől, mint neki — az a szegény többé nem tekinti ellenségének, zsarnokának azt a gazdagot, hanem kedvező anyagi viszonyok közt élő testvérének, kinek jólétét annál kevésbé irigyli, mert megvan az a boldogító tudata, hogy van neki is oly kincse, gazdagsága, mely felülmul minden emberi kincset; ez a legméltóságosabb Oltáriszentség.

Testvériség, egyenlőség — ezen fogalmakból önként következik a társadalmi béke és jólét harmadik, legfontosabb föltétele: a felebaráti szeretet. Ez igaz testvéri érzelem, a felebaráti szeretet magában elégséges az összes szociális bajok orvoslására, hogy így békét és egyenlőséget létesítsen az emberek között. Ez a testvéri szeretet pedig ismét az Eucharisziában birja legdusabb forrását.

A kik egy kenyérben részesülünk, mindnyájan egy testté leszünk. Az Eucharisztia tehát, mintegy egy testté forrasztja azokat, kik benne részesülnek.

A felebaráti szeretet nem más, mint más jólétének előmozdítására őszintén törekvő akarat saját érdekeink föláldozásával, saját önszeretetünk lealázásával. S mi az Eucharisztia? Magának a végtelen szeretetnek szüntelen megnyilatkozása, folytonos önmegalázása. Szépen fejtette ki az este egy fiatal papnövendék Krisztus folytatólagos életét az Eucharisziában. A mit ő itt a földön az emberek iránti szeretetben tett, azt folytatja az Eucharisziában. Ő most is imádkozik, közbenjár érettünk, naponkint föláldozza magát a szentmisében bűneinkért elégtételül, elfogadja hódolatunk és tiszteletünk nyilvánulásait, meghallgatja panaszainkat, bensőleg oktat, buzdít, vigasztal bennünket, eltűri a szentségtöréseket, melyekkel a gonoszság illeti, eltűri, csak hogy a jók ne legyenek megfosztva az Eucharisztia végtelen vigasztalásától. Tehát az Eucharisziában az Ur Jézus most is a folytonos szeretetet

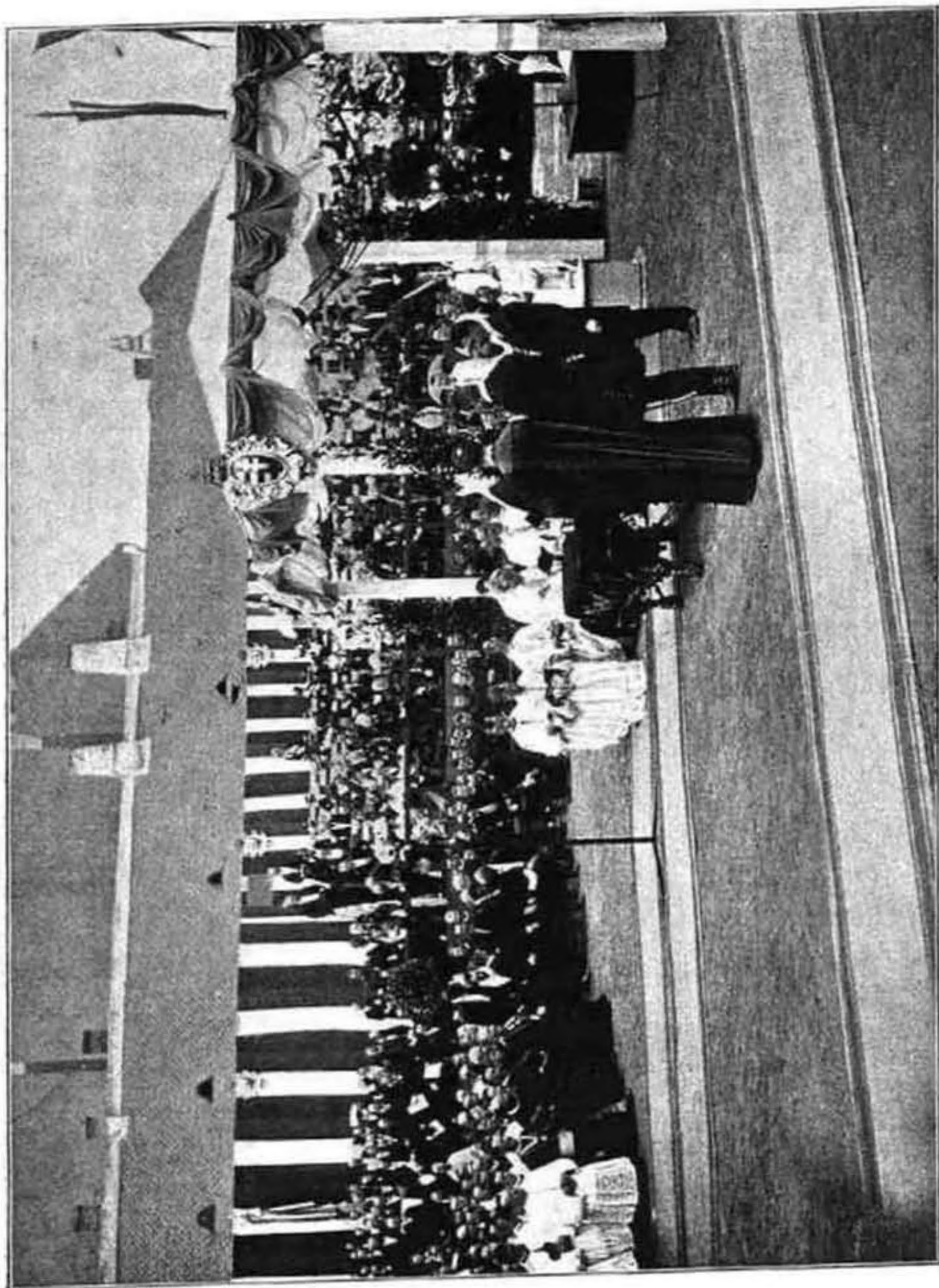
gyakorolja. Ez a szeretet például szolgál a felebaráti szeretetre, melyet folytonosan gyakorol. De nemcsak példájával buzdít bennünket az Eucharisztia a tevékeny felebaráti szeretetre, hanem egyenesen parancsolja. Az Ur Jézus ép az Eucharisztia szerzése alkalmával mondta ki a felebaráti szeretet törvényét: Szeressétek egymást úgy, a mint én szerettelek titeket. Az Ur Jézus ezt a parancsolatot kétségkívül azért adta ezen alkalommal, hogy valahányszor az Oltáriszentségben részesülünk, mindannyiszor emlékezzünk meg e parancsról s újra fölbuzduljunk a felebaráti szeretet gyakorlására.

Az Ur Jézus ezt az akaratát más módon is nyilvánítja. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre — mondotta — kívánja tehát, hogy mint ő és apostolai, mi is úgy járuljunk ezen isteni asztalhoz; az asztaltársaknak pedig békében, szeretetben, egyetértésben kell élniök. Kétségtelen tehát, hogy maga az Eucharisztia fogalma, lényege a felebaráti szeretet leghathatósabb eszköze.

Az a bámulandó, csodálatos felebaráti szeretet, melyet az első keresztények egymás iránt tanusítottak, mely fölkelte a pogány világ bámulatát, hogy fölkiáltott: Nézd, hogy szeretik egymást! — ennek a nagy szeretetnek forrása kétségkívül az Eucharisztia.

Egész általánosságban, de különösen is rá akarok mutatni a szeretetnek azon megnyilatkozásaira, melyek szorosabb viszonyban vannak az Eucharisziával. Legyen elég e tekintetben az őskereszténység gyönyörű intézményére, az «agapék»-ra, a szeretetlakomákra rámutatni, melyek az Oltáriszentség kiszolgáltatásával egybekötött, szeretettől sugalt vendégségek voltak, melyeken szegények, gazdagok közösen ültek egy asztalhoz s táplálkoztak ugyanazon ételekből, a melyeknek költségét a gazdagok viselték. De az agapék nem csupán az irgalmasság testi cselekedeteinek gyakorlására szoritkoztak, hanem szellemi táplálékkal is egybe voltak kötve, mert azokon mindenkor üdvös oktatásokat adtak a püspökök vagy helyetteseik a jelenlevőknek. Tertullian tanuskodik róla, hogy mindenkor a Szentírás megfelelő szakaszát olvasták és magyarázták. A pogány Plinius is tanuskodik erről. Tertullian továbbá azt is mondja, hogy az agapék alkalmával buzgón imádkoztak a fejedelmekért, azok tanácsosaiért, a közjéért, a béke föntartásáért és az apostolok konstituczióinak tanúsága szerint még ellenségeikért s a bűnösök megtéréseért is. Valóban gyönyörű megnyilatkozása volt ez az intézmény a felebaráti szeretetnek.

Mélyen tisztelt diszgyűlés! Ma már agapék nincsenek, de kétségtelen, hogy az Eucharisztia ma is a felebaráti szeretetnek, az irgalmasságnak leg-hatalmasabb élesztője, a társadalmi jólétnek s békének legfontosabb záloga. A zárdák falainak lakói, kik a tabernakulum tőszomszédságában élnek, a társadalom tehetséges osztályainak azon tagjai, kik az Oltáriszentség iránti tiszteletükben kiválóak, mily buzgók a felebaráti szeretet gyakorlásában és mily önfeláldozással fáradsanak a társadalom bajainak enyhítésén.

Az alapkö-okmány elhelyezése.

Szólhatnak még az Eucharisztia sokféle hatásáról, melyek a társadalmi jólét emelésére irányulnak, de nem akarom szives türelmüket tovább próbára tenni.

Azért csak azon meggyőződésemmek akarok még kifejezést adni, hogy minél bensőbb, minél intenzívebb valamely országban az Eucharisztia tisztelete, annál jobban van ott biztosítva a társadalmi béke, a szociális jólét, annál főbb dolguk van ott a szegényeknek, mert ott van meg legjobban az emberi szabadságnak, méltóságnak azon mértéke, mely a társadalmi béke föntartására szükséges; ott leghelyesebben van rendezve az emberi egyenlőség, mely a rend és béke virágzására szükséges; ott van kifejlődve legnagyobb mértékben a testvériség azon foka, mely a társadalmi béke legbiztosabb záloga.

Azért nem csupán a lelkek üdveért, hanem a haza és a társadalom boldogságáért is buzgó szívvvel kérjük a tabernakulum Istenét: *Adveniat regnum tuum.*

A püspök beszéde mély gondolataival feledhetetlen hatást tett a kongresszus tagjaira, a kik a beszéd közben több alkalommal adtak kifejezés lelkes helyeslésüknek.

Az elnöklő püspök pedig a kongresszus nevében köszönetet mondott Városhy Gyula püspöknek mélyen járó, eszmékben gazdag beszédjéért s megemlékezett arról, hogy a ki ma az Eucharisztia-áról mondott mélyértelmű beszédével oly nagy hatással volt a kongresszus figyelmes hallgatóságára, már kispap korában társainak gyönyörűsége volt azon tiszta, áhítatos kegyeletereért, melylyel az Oltáriszentség iránt viseltetett.

Erre *Prohászka Ottokár* gyönyörű beszéde következett.

Prohászka Ottokár beszéde.

Antiochiai szent Ignácot a régi Egyház christophoros-nak, Krisztust-hordozónak hívta; minden tiszta, nemes lélek az; de a legelső s a legkiválóbb christophoros az Anyaszentegyház. Az Egyház hordozza Krisztus lelkét s evangéliumát, az Egyház hordozza Krisztus hatalmát, erejét s érdemeit s lelken, szellemen, érdemen túl és felül hordozza egy szent, imádandó titokban Őt magát.

A coenaculumból indul ki a világba a «Christophora Ecclesia»; megbűvölve a szeretet bájától, megittasodva a «kitünő kehely» borától; ajkain a szóval: «ez az én testem»; szívében az Üdvözítőnek boldogító megbizásával: «ezt cselekedjétek az én emlékezetemre»; jár, vándorol apostoli utakon, vértanui nyomokon, századok alkotásai, forradalmak romjai, krízisek kínjai közt, egy nagy örömtől áthatva, egy édes élvezettől telítve, hogy birja az

Urat. Harczok, kínok, szenvedések, sőt kudarczok sem birják vele feledtetni az örömet, hogy birja az Urat; kínjaiban, bajaiban is azt ismétli: «tenui cum, nec dimittam».

S az Egyház tudja, miért szorongatja kezeiben, mint Tharsicius akolythus s miért fekteti keblére, mint Lucian presbyter, miért fődözi és takarja testével, mint Urbanus pápa? Tudja, hogy ez az ő legjellemzőbb titka, melyet megőriznie, megismételnie, megbecsülnie kell.

Igen, az Eucharisztia az Egyház legjellemzőbb titka, mert végső, remeklő kifejezése a természetfölötti rendnek a földön: az Isten leereszkedésének diadala, az Ádámmal társalgó, a pátriárkáknak megjelenő, a prófétákkal víziókban érintkező, a zsidó népet tűzoszlopban kísérő, a sechinában jelenlétével boldogító, a köztünk lakozni akaró Istennek titokzatos odadása, az Emanuel-névnek, az «Isten-velünk»-nek páratlan megvalósítása. Mi a természetfölötti rend alapjában más, mint az «Isten-velünk» utolérhetlenül? S hol s miben valósul meg az «Isten-velünk» mélységesebben s igazabban mint az Oltáriszentségben? Ime tehát a természetfölötti rend betetőzése s kivirágzása e nagy szent titokban: a supernaturalizmus non-plus-ultra!

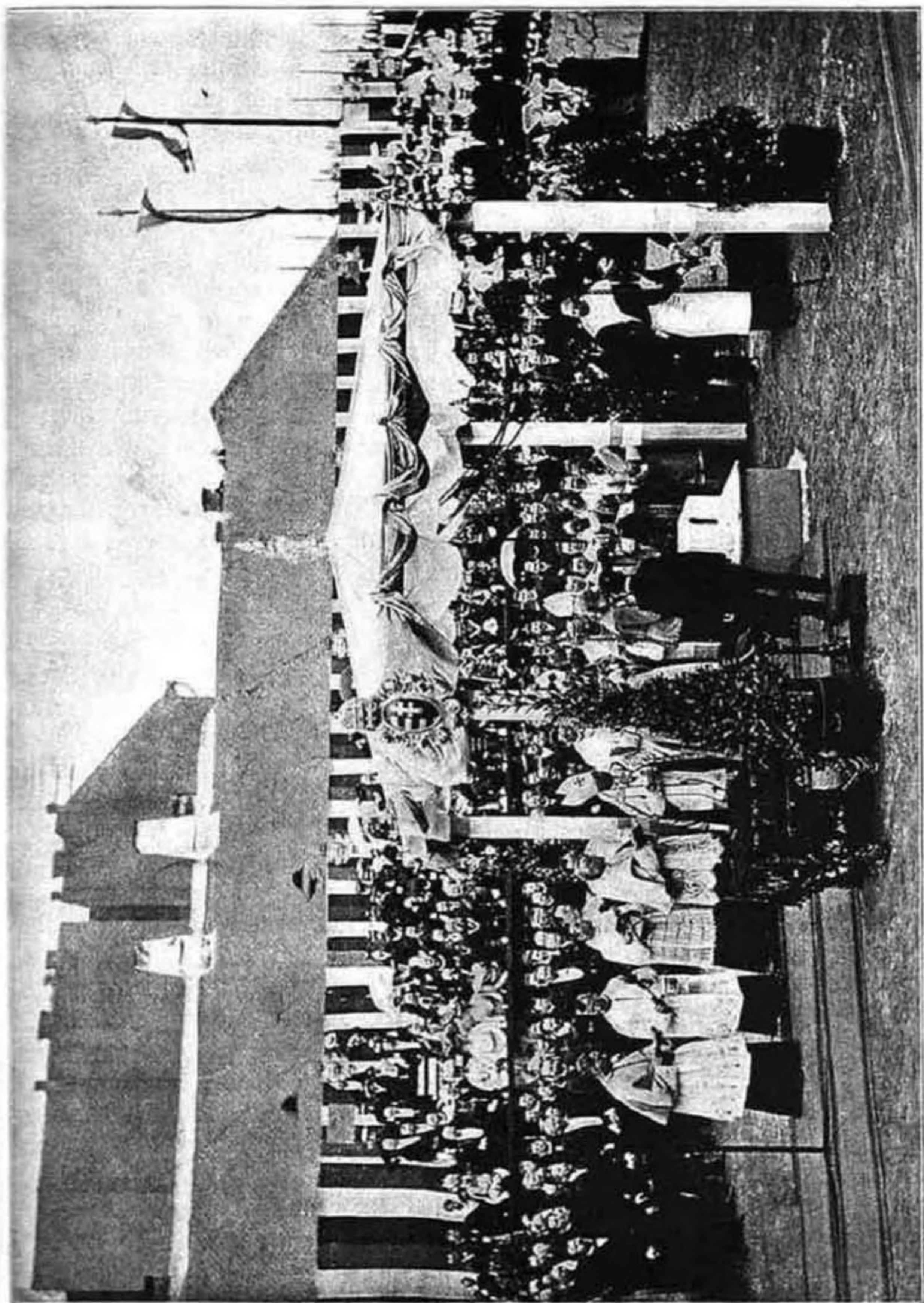
E virágzásnak gyökere elnyulik az ősi, régi korba. «Multifariam, multisque modis» mondja erről szent Pál, sokféleképen ereszkedett le hozzánk az Ur, leereszkedett a természet körébe kinyilatkoztatásában a századokon át Ádámtól Ábrahámig, Ábrahámától Mózesig, Mózesától Dávidig, Dávidtól Malachiásig, végre leereszkedett élő képében, lényegének megszemélyesítőjében s velünk lakozott, köztünk járt és? és nálunk maradt. Itt az Isten; ez az ember az Isten, mondták régen s most azt mondják: itt az Isten, e reális kenyérszínben lappangó valóság maga a Krisztus, az Isten-ember, az Isten... Ez a merész, ez a vakmerő, ez a felséges supernaturalizmus a kereszténység. A világ borzad, rémül; Gibbons-szel, a római birodalom bukásának történetirójával mondogatja: «rettenetes titok, félelmetes közelség: itt az Isten!» A világ borzad, elképed; majd tagadja, majd Lavaterrel mondogatja, hogy «ő mindig térdenállva imádná az Urat, ha hihetné, hogy az Oltáriszentségben jelen van». A szent kereszténység pedig hiszi e rettenetést és nem rémül; hiszi s ép ezért térdenállva imádja: nézzétek, örök imáadásnak épít templomot; lelke hipnotizálva van e mysteriumtól; utána eped, feléje vágyik, közellétét keresi, együttlétét élvezzi; a természetfölötti titok iránt a sziv természetes s természetfölötti szenvedélyét s a szeretletét éleszti fel; tudja, hogy az az ő kincse, létének értelme, filozófiájának kulcsa, hitének gyöngye; felkiált szent Ágostonnal: O Eucharistia, Sacramentum pietatis, odaadásnak, bensőségnek titka, centrum unitatis, lelkek színhelye és találkozó otthona, vinculum caritatis, szeretet forrása!

S mivel ilyen az Eucharisztia az Egyházban, azért három nagy érdek három nagy gonddal tölti el az Egyház szivét: az első, hogy az Eucharisziát

megőrizze; a második, hogy sokszorosítsa; a harmadik, hogy megdicsőítse. Nevezetesen: első gondja mindig és mindenütt az, hogy legyen Eucharisztiaja; nélküle nem lehet.

E nagy igényre Krisztus nevelte; mert az Egyháznak szülőháza s iskolája az Ur Jézus édes jelenléte volt. Jézus nevelte s az Egyház függött rajta; szelleme a Krisztussal való együttlét öröme. Ez a szeminárium három évig tartott. Midőn azonban az első zöld-csütörtökön ez apostoli gyülekezet megértette, hogy az Ur elmegy s lelkére rávetődtek a Mester elköltözésének árnyai, sötét éjek, vigasztalan árnyak, az Ur Jézus e lelki elborulásba vigasztaló csillagként a szent titkot tüzte, mely azt hirdeti, az együttlét folytatódik, a Mester velünk marad. Az együttlét szenvedélyét a föltámadt Ur Jézus iszította; meg-megjelent nekik negyven napon át s az Ecclesia a dicsőséges Krisztus sebeit tapogatta, lábait átkarolta, szeme sugárzását, ajka édes szavát élvezte s bizott benne, hogy vele marad. De megjött a hetedik csütörtök s a dicsőséges Krisztus fölment az égbe, a krisztusi Egyház fölnezett az égre s miután ott a Krisztust többé nem látta, szemeit a földre szegezte s végleg is az Eucharisztian pihentette; szive vágyott ugyan Krisztust látni, de lelke a hitben megnyugodott: itt van az Ur, itt van közöttünk! A mint Krisztust átkarolta, nézte, élvezte földi életében, úgy örzi s jár vele az Oltáriszentségben. Nézzétek, mint jár a világban s mint megy végig a történelem századain! Mihelyt valahol megveti a lábát s templomot épít, oltárakat állít, sátrakat emel az Oltáriszentségben jelenlevő Krisztusnak. Európának első misszionáriusai, őserdőinek irtói, lápjaxnak szárítói az első lakóházat mindig s mindenütt az Eucharisztikus Krisztusnak emelték. Kivágták a friesek szent tölgyeit, széthányták a druidák oltárait; az oltárlapokból templomot, a szent tölgyekből haranglábakat állítottak, melyekről az őserdők fölött először hangzott el a csilingelő harang szava: gyertek, itt az Ur, cselekedjék azt, a mit ránk bizott, az ő emlékezetére. A modern misszionáriusnak nem az a főgondja, hogy mi lesz vele, hogy jól fogadják-e a vadak, hogy lesz-e tűrhető élete: az ő gondja az, hogy legyen kenyere és bora, az a kenyér s az a bor, melyből Krisztus szent titka lesz. Ha a tűzföldre vonul, viszi hordozható oltárát, ha Alaszkába, az örök jég és hó zónáiba vándorol, magával viszi kelyhét, a «kitűnő kelyhet» s azzal melegíti fel lelkét. Mikor hatalomra jut, épít kathedrálisokat, dómokat, templomokat, de mindent csak az Eucharisztiaért.

Mik volnának a legszebb kathedrálisok e szent titok nélkül? Minek hatolna be a napsugár a templomok üvegein át, minek reszketne aranyon, ezüstön, minek sziporkáznék érczen, drágakövön, minek ragyogna selymen s patyolat-vászonon, ha az imádkozó léleknek szemében nem tudná kiváltani az öröm fénysugarát, azét az örömét, hogy itt van az Ur? Minek gyujtanánk lámpát, minek örök világosságot, ha az örök szeretet itt hagyta volna a föl-

Ő felsége megteszi a három kalapácsütést.

det s az utolsó vacsora mécse minek égne minden templomban, ha az örök emlékezet csak borongó vágy, csak a bucsuzás sajgó emlékezte lenne?! De az örök mécses azt hirdeti: Itt van az Ur. Minek zúg a harang a templomok tornyáról? áhitatra hiv; igaz; de mily áhitatot ébreszt az most, mikor tudom és érzem, hogy hullámain a torony lábánál jelenlevő Ur Jézus üdvözlete és kegyelme árad szét az istenfeledett földre?!

Ime az Egyház gondja és öröme: Krisztus van vele, őt őrzi, gondozza, hordozza az Oltáriszentségben.

De az Oltáriszentség természetét tekintve őrzéssel, gondozással, hordozással, templomokkal, oltárokkal, tabernákulumokkal be nem érhetjük, az idők hosszú századán át az utolsó vacsora asztaláról való kenyér elporladna, a kehelyben a szent vér kiszáradna s a nemzedékek kenyér helyett már csak szent port tisztelnének. Hogy az Egyháznak Oltáriszentsége legyen, kellenek neki a kenyeret megszaportó próféták — kellenek neki tüzeslelkű szentek, kiknek szavára a kehelyben ismét felforr az Ur Jézus vére; más szóval az «örök emlékezethez» papság kell, a szentségi Krisztusnak szentségi papsága. Papság, természetfölötti erővel, hatalommal, küldetéssel felszerelve, mert ha kell, hogy ő köztünk legyen mysztériumában, kell, hogy ugyancsak ő legyen köztünk e mysztériumot megteremtő erejében. Erő kell, természetfölötti erő, melyet Isten közöl, melynek forrása ki ne apadjon, melynek közvetítése meg ne szakadjon, melynek ereje, mint a lemetszett törzsnek gyökere egyre hajtson. S hajt-e a Krisztus gyökere?

Ime az apostol kiterjeszti kezeit Antiochiában, Korinthusban, Thessalonikában a választott férfiak fölé s mondja: a mint engem küldött az Ur Jézus, ugy én küldlek titeket; menjetek, cselekedjétek azt, a mit rátok bizok, az ő emlékezetére. Az apostolok utódjai ugyanezt teszik Alexandriában, Massiliában, Coloniában. Sabariában, Sirmiumban s a természetfölötti küldetésü papság ki nem hal. S mi mindent tesz a későbbi Egyház is; kiválasztja, neveli, megszenteli fiait, imádkozik, bőjtöl értük, sir, szomorkodik fölöttük; albába, stólába öltözteti, sirjaikba is így fekteti őket s ha lefoszlik is róluk a ruha, a föltámadásban a papi karakterről, erről a lélekbe nyomott, természetfölötti jellegről akar rájuk ismerni, nem hogy szégyenkezzék, hanem hogy örvendjen.

S ugyan miért szorgoskodik, miért féltékeny annyira az Anyaszentegyház papjaira? Szent papságot akar, mert kezéből veszi az Oltáriszentség titkát. Krisztust akarja látni bennük, kik neki az élet kenyerét, magát az Urat nyújtják.

Igy őrzi s hordozza tehát az Egyház Krisztus Urunkat az ő szentségében — így biztosítja őt magának az ő papságában. De neki még ez nem elég! Ő meg akarja dicsőíteni az urat!

Jézus mondotta: ezt cselekedjétek az én emlékezetemre; de emlékezni

többet tesz, mint megőrizni — emlékezni többet tesz, mint megismételni: az emlékezet élet; az emlékezetet életben kell kialakítanunk. Jézus oly emlékezetet kíván, mely életünkben nyert kifejezést, oly életben, mely, kegyelmeinek eleven emléke, erejének apologiája legyen.

Értsük meg. Ha az Ur Jézus az Oltáriszentséget azért rendelte, hogy bűn gyógy-írja legyen, hogy elfojtsa a szenvedély lángját s a test és vér lázadását; ha az Oltáriszentség kegyelme segít legyőzni a világ csábításait, nemesíti szívünk vágyait; kialakítja a nemesebb érzést; ha az Ur azért jön hozzánk, hogy adjon növekedést, virágzó ifjúságot, lendületet, kenetet: kell, hogy számtalan szent áldozásaink után a szentségnek kihatásai érvényesüljenek rajtunk s hogy a világ lássa a kegyelem sikereit. Életté vált Eucharisziát, sürget az Anyaszentegyház. Hívek — mondja nekünk — egyétek az én testemet s fejtsétek ki erejét magatokon, hogy a világ lássa: ezek Krisztusból élnek; igyátok az én kelyhemet s szálljon belétek szívem melege, hogy a világ meggyőződjék, hogy e kehelyben isteni vér forr. Lássa a világ, hogy a hívek alázatosak, önmegtágadók, önzetlenek, tiszták, hűségesek, igazak; s ha kutatja okát, vegye észre, hogy az isteni életnek isteni forrása az Oltáriszentség. Az isteni élet az emberben az Urnak legszebb memoriája, leghathatósabb apologiája!

Igy hordozza, így dicsőíti meg az Egyház az Eucharisziát! Így lesz az «Ecclesia Christophora» Krisztus eleven szentségtartója, élő koszoruja, örök dicsősége! Így lesz Krisztusévé!

Mint «Christophora Ecclesia» áll elénk ma, ez ünnepélyes alkalommal s örök imádásra épít templomot az ország szívében a szentségi Jézusnak. Épít templomot, ott, hol tudomány, művészet, kultúra épít hajlékokat, melyekből nem mindig az élet szelleme, hanem sokszor a romlás mételye száll szét az országra; oltárt emel ott, hol a szellem oltáraitól sokszor a pusztulás tűzcsóvái repülnek szét az intelligencia világára, oltárt emel, hogy e tűzhelyről, Jézus szívéből pünkösdi tűz áradjon ki a lelkekre.

Ez emlékezetes alkalommal azzal a vágygyal s fohászszal fordulunk a Krisztust-hordozó Anyaszentegyház felé: prospere procede et regna!

Vonulj szerencsésen kincseddel, szentségi kegyelmeiddel végig ez országon is! Tudom, ki nem fáradsz! Kezedben a miszterium, ajkaidon az evangélium! Sok ut kigyózik körülötted; te Krisztus utjain jársz s mikor a törtető szellemek utjai kriptákba vezetnek, te akkor is boldogságba s dicsőségbe eltalálsz szentséged erejében.

Vonulj szerencsésen; tudom, hogy kitartasz erőben s örömben; mert kenyered a halhatatlanság élete s borod a vidámság itala, van tested, mely liliumtisztá test s mégis acél és erő s van véred, vértanui vér, csupa tűz és hősiesség!

Ifjúságod örök, nem öregszel. Szervedéleidnek, bensőségednek, buz-

dulásodnak forrásai kiapadhatatlanok. A mi szentjeiben égett s buzgott Dávidtól az emausi tanítványokig, az emausi tanítványoktól Ágostonig, Ágostontól Assisi szent Ferenczig, szent Ferencztől szent Alfonzig, szent Alfonztól az arsi plébánosig, az mind a te örökséged. Ecclesia, te gazdag, erős, tüzes vagy s mi szegények, gyöngék, betegesek legyünk?! Vulkánok égnek körülöttünk s mi megfagyjunk — oázok virítanak körülöttünk s minket a puszták homokja temessen el, — himnuszok zengnek füleinkben s mi a sakálok éji üvöltéseitől félünk?

Oh nem, ne haljunk meg mi, kiket az élet táplál. Azért te papság, szítsd fel magadban a lelkeket s egyél a kenyérből, Illés kenyérénél jobb, biztosítlak, hogy felérsz általa hivatásod magaslataira.

Te község, ne csüggedj. Gyere, borulj le az oltárokhoz. Éhezzél s egyél, szomjazzál s igyál s imádkozzál, úgy hogy a hely is rengjen imádtól, mint az Irás mondja. S biztosítlak, ismét szentek járnak majd hiveid közt; erényeid liliomerdők lesznek s szelleme kiárad, mint a balzsam.

Oh Ecclesia Christophora adj tehát a kenyérből, hogy éljünk, adj a kenyérből, hogy bizvást meghaljunk s kegyelmed erejében örökké Krisztust dicsőítsük!

Szmrecsányi elnök-püspök meleg hangon mondott köszönetet Prohászkanak s méltán említette föl, hogy a kongresszus feszült figyelve és osztatlan lelkesedése volt a szónok legméltóbb jutalma.

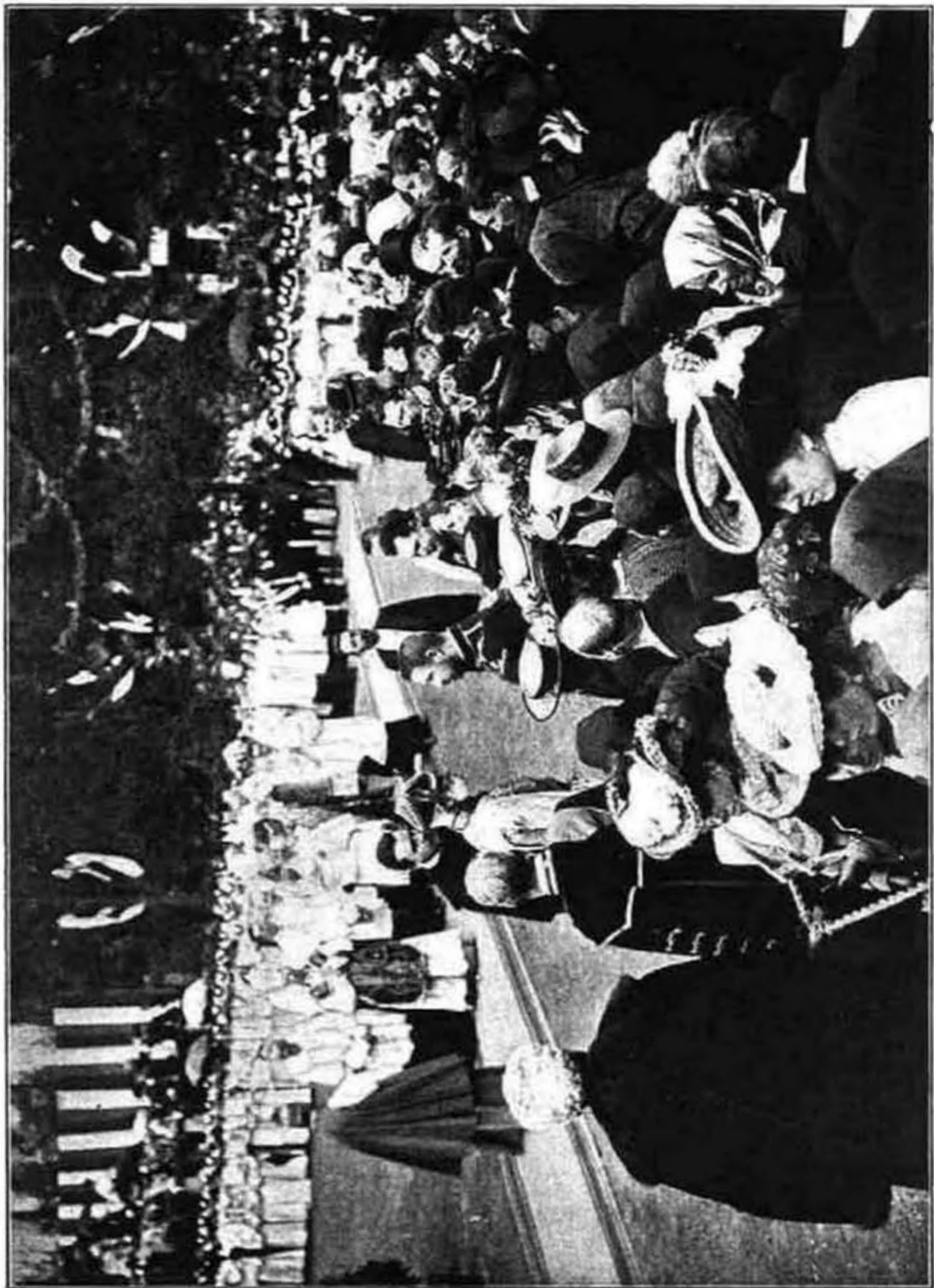
Utolsónak beszélt a diszgyűlésen *Zichy Nándor* gróf. Közéletünk ezen történeti nevezetességü alakja lelkének legbensőbb melegségével ragadta el hallgatóságát.

Zichy Nándor gróf beszéde.

Méltóságos Püspöki Kar! Mélyen tisztelt Diszgyűlés!

Azzal akarom kezdeni, hogy megkérdezzem, vajjon az a lelkesedés, mely e helyről ma is, tegnap is szólott, igazán visszhangra talált-e a katolikus közönségben, e teremben és azonkívül az egész országban? De nem teszem fel ezt a kérdést, mert előttem nem a szónoknak volt jutalma az a taps, hanem saját jutalmunk: az a mi lelkesedésünk volt. Istenért s az Ő Egyházáért. Nekem, mint laikusnak nem lehet más feladatom, mint bizalmasan szólni laikus hitfeleimhez. Mert hogy vennék bátorságot, hogy a tanító Egyház tagjai és kiválóságai után a legméltóságosabb Oltáriszentségről szóljak? Az én feladatom csak az lehet, hogy visszatükröztessem azokat a benyomásokat, melyek e napok után édes mindnyájunk lelkében felébrednek.

Nem arról van szó, hogy csupán ideig-óráig fontos célokat szolgáljunk, hanem arról, hogy lelkünk üdvösségét műveljük, hogy átérezzük Isten iránt tartó kimondhatatlan hálánkat, a miért megengedte, hogy a katolikus Egyházban szülessünk, nevelkedjünk és éljünk; mely Egyház egyedül bírja

Ő felsége cerclet tart,

s közvetíti Istennek, Isten fiának, Krisztus Urunknak szüntelen jelenlétét, életét, melyet közöttünk s bennünk él; mely Egyház arra erősít, hogy magunknak, keresztény testvéreinknek, polgártársainknak, hazánknak szolgálhassunk.

Midőn nehéz időkben legelőször sereglett össze itt Pesten a katolicizmus, hogy szót emeljen Egyházáért, akkor az a gyűlés abban kulminált, hogy kifejeztük azt, miszerint az Oltáriszentségben köztünk lakó Istenfia minket el nem hagyhat. Midőn hallottam azt a lelkesedést, melylyel a gyűlés közönsége azt a nyilatkozatot fogadta, akkor meg voltam győződve, hogy Magyarországon a katolika Egyház s az ő igazsága él és élni fog, míg a nemzet él.

Nem bölcsekben szükölködünk, hanem igazán — keresztényekben. Adjon Isten nekünk szenteket a katolikus ügy vezetésére s akkor boldog lesz a haza.

A nemzet is akkor volt legerősebb, mikor az Egyház és a szent királyok vitték zászlóját. Tanuljunk — mint tegnap és ma és tanuljunk mindig az Egyháztól, hogy miképen kell működnünk, hogy Isten tisztelete, Isten imádása s a vallásosság gyarapodjék. Én csak azt ajánlhatom, fogadjuk meg, hogy mikor hazatérünk, e törekvést minden erőnkől előmozdítjuk. De nem elég csak a templomban, a családban, saját lelkiismeretünk előtt, a közéletben is harcolnunk kell az Egyházáért, az Eucharisztiaért, küzdenünk kell azért, hogy igazán keresztény, boldog és szép ország legyen ez a Magyarország és ebben dicső és magasztos Egyház és király!

Lelkes taps honorálta az igaz katolikus szívből fakadt beszédet.

Erre az elnöklő püspök első sorban köszönetet mond *Zichy* Nándor grófnak gyujtó beszédéért. Majd emlékezteti a kongresszus tagjait a délutáni szentségimádásra; kedvezőtlen időjárás esetén a körmenetet csak a templomban magában fogják megtartani; végül buzdítja a résztvevőket, hogy a kik a lefolyt napok alatt annyi szépet és meghatót éltek át a kongresszus folyamán, igaz szívből fakadó lelkesedésük lángjával lobbantsák lángrokonaik és ismerőseik szívét is; így a kongresszus fölemelő hatása minél szélesebb körökre fog kihatni.

A lefolyt napok összes eseményeiért ismételten köszönetet mond mindazoknak, kik azoknak létesítésén tevékenységükkel közreműködtek. Arra inti a kongresszus tagjait, hogy délután az eucharisztikus Krisztus imádásában egyesülve, erőért és kitartásért esedezzenek, hogy eddigi fáradságuknak az Ég kegyelme minél bővebben gyümölcsöző termését érlelje. Erőt és kitartást kell kérnünk, hogy a mit föltettünk magunkban e jelentőségteljes napok alatt, azt egészében végre is hajthassuk és jó szándékunktól semmi külső befolyás, semmi akadály vagy elénk gördült nehézség hatása alatt el ne forduljunk. Vigyük magunkkal az eucharisztikus Krisztus

kegyelméből a szeretet lelkét, mely egymással és Istennel egyesítsen, kitől semmi se válasszon el bennünket.

Végül az elnöklő püspök áldását adta a kongresszusra, a melyet tagjai térdenállva fogadtak.

A diszgyűlés déli negyed egy órakor ezzel befejeződött.

A körmenet.

Már négy óra tájban erősen megélenkült a belvárosi főplébánia-templom környékének képe.

A társadalom minden rétegéből vegyesen láttunk a templom felé sietőket, a kik az országos eucharisztikus kongresszus ünnepélyes és nagyszabásúnak ígérkező befejezéséhez, a körmenetre siettek. A templom környékén és a körmenet tervbevett utvonalát szegélyező házak ablakaiban, habár a borús ég kétségessé tette a körmenet kivonulását, igen sok helyen gyertyákat, mécseket készítettek, szőnyegeket aggattak ki. Különösen szépen volt diszitve gróf Cziráky Jánosné váczy-utcai háza s az angolkisasszonyok intézete.

Öt órakor a belvárosi templom harangjainak szava hirdette, hogy a szentségi Jézus megindult diadalutjára, melyen három püspök, több száz pap és ezernyi ezer hívő tömeg kísérte. Harsogva szólt az ének s hirdette mindenfelé, hogy mi magyar katolikusok, hivek vagyunk Krisztusunkhoz s készek vagyunk megvallani Őt a világ előtt, hogy Ő is megvalljon bennünket mennyei Atyja előtt.

A templomba visszatérve, fölhangzott az ajkakon a Te Deum öröme, mely bizalmat, szent meggyőződést hirdetett, hogy Krisztus, ki él e hívő sereg szívében, élni és uralkodni fog Magyarországon. A hivek ezrei pedig a kongresszus e lélekemelő befejezése után szerte mentek az ország minden tájékára, kedves emléket, szent érzelmeket s azt az erős elhatározást hordva szívében, hogy rajta lesznek, fáradni és küzdeni fognak, hogy mindenütt áldassék és dicsőíttessék vég nélkül a legméltóságosabb Oltáriszentség.

FOHÁSZ JÉZUSHOZ

az Örökimádás-Templom alapkövének ünnepélyes letételekor.

Dicső templomodnak
Legelső kövére,
Ráhull hivednek
Izzó verejtéke,
Áldd meg ezt a követ
S harozainkat, Jézus,
Ne legyen szívünk a
Szenvedő hitért bús.

Fényes bizonyága
Ez alapkö annak,
Hogy érted a földön
Sokan élnek-halnak,
Kik előtt örök kincs
Szent szivednek vére
S méltókép kívánnak
Mégjizéni érte.

Adáz elleniddel
Tele a világ még,
Ostorral, epével
Üldöz a galád nép.
Ide Veronikák
És Simonok gyűlnek,
Vigaszára lenni
Meggyötrött szivednek.

Áldjuk a jóságod,
Hogy idáig értünk,
Hogy a vészek árján
Szilárd pontra léptünk.
Dönthetetlen várba
Toppant be a lábunk,
Kivívhatjuk onnan
Sok szép ideálunk.

Ebben a templomban
Nem léssz elhagyott rab,
Imád itt az éj majd
És a ragyogó nap.
Megadja az ember
Mi csak méltó hozzád,
S teljes irgalommal
Néz feléje orozád.

Áldd meg e templomnak
Első követ, kérünk,
Hozzon dús gyümölcsöt
Ráhullt verejtékünk.
Tedd ezt küszöbévé
Dicsőséges kornak,
Mikor a szivek majd
Újra érted forrnak.

A tűz, melyet iffen
Szent buzgalom ápol,
Az egész hazának
Küldjön sugarából.

Gyuljon szeretetláng
Nemzetünk szivében,
S oltáridon. Jézus,
Egy szívvvel, lélekkel
Örökké dicsérjen...

Fridrich Sándor.

Az Oltáregyesület és a katolikus ájttatossági gyakorlatok.

AKI AZ ájttatossági gyakorlatok sokféleségét a katolikus Anyaszentegyházban gáncsolná, az nem ismeri sem *a katolikus hit életerejének bőségét, sem az emberi szív gyöngeségét.*

A katolikus hit az az evangéliumi mustármag, mely nem marad elrejtve a szivben, hanem előtör, kihajt, felnő, ágakat bocsát és a legváltozatosabb tevékenységekben iparkodik kifejtetni erejét.

A katolikus ájttatossági gyakorlatok az élő hitnek hajtásai, kiágazásai, működései.

De e mellett tény az, hogy a hitnek mustármagja gyöngye, száraz, hamar kimerülő talajt talál az emberi szivben. Ezt a talajt szorgos gondozásban kell részesíteni, öntözni, ápolni, termékenynyé tenni, hogy benne a hit életereje tevékenységben maradhasson. Csak ilyen *sokszoros külső segítség* fejleszt-

neti a benső vallásos életet. És ezen külső segítséget a katolikus ájtatossági gyakorlatok nyújtják az emberi szívnek.

A benső vallásosságot fokozni, a hitet erősíteni és eleveníteni, a lelket mindig közelebb hozni Istenhez — ez a katolikus ájtatossági gyakorlatok célja. Miként Isten Fia azért lett emberré, hogy az érzékek által restaurálja a hitet, a látható emberi természet által emeljen a láthatatlan Istenség tisztább ismeretére, a test által gyógyítsa a szellemet: úgy katolikus ájtatossági gyakorlatainkban is azért végezzünk külső cselekedeteket, azért használunk érzékelhető jeleket és tárgyakat, hogy benső életünket gyarapítsuk, hogy mindig gazdagabb lelki, kegyelmi életünk legyen.

A míg ájtatossági gyakorlataink e célnak szolgálnak, a míg a benső hitérettel szoros kapcsolatban és összhangzatos vonatkozásban vannak, addig azok egészséges, ép, tiszta katolikus szellemtől vannak áthatva.

A milyen indokolatlan tehát a katolikus ájtatossági gyakorlatok sokfélesége ellen emelt kifogás, épen olyan alaptalan az a vád, melyet széltében hallunk hangoztatni, hogy ájtatossági gyakorlataink a vallásosságot külsőségekben keresik, külsőségekbe fojtják és babonaságra vezetnek.

Ki tagadná, hogy e téren tulzások, visszaélések történnek, korcsajtások lehetségesek. Az volna a csoda, ha az emberek kezében az eszmék, a gyakorlatok a maguk eredeti tisztaságában sértetlenül maradnának meg. Az volna a csoda, ha az emberek mindenben mindig a helyes középutat, a tökéletes egyensúlyt tudnák megtartani. Nem tapasztaljuk-e, hogy a legideálisabb politikai és szociális törekvéseket is eltorzítja az emberek nagy tömegében az önzés, a szenvedélyesség. A vallási eszmék és gyakorlatok sem kerülhetik el e sorsot.

Nem a katolikus vallás lényegéből és szelleméből származnak az ájtatossági gyakorlatokhoz tapadó fogyatkozások, hanem az emberek hibájából, tudatlanságából és érzékies fölfogásából. Maga a katolikus Anyaszentegyház sohasem szünt meg az áhitat fattyuhajtásainak kiirtásán fáradozni. A hívek vallási gyakorlataiban mindig megvalósítani iparkodott alapelvét: *lex credendi, lex orandi*, a hitnek törvénye az áhitat szabálya.

Igy járt el például a tridenti szent zsinat. Mikor magához az Oltáriszentséghez és a szentmiséhez férkőztek babonás szokások, mikor nem annyira a kenyér és bor színe alatt bemutatott új-szövetségi áldozat erejétől remélte a babonás könyörgések meghallgatását elérni, hanem a szentmiséknek, az oltáron égő gyertyáknak, a miséhez mondott imáknak bizonyos meghatározott számától, az oltárra helyezett tárgyak jelenlététől, egyes szertartások hozzáadásától: akkor ez ellen a tridenti zsinat a legerélyesebben emelte föl tiltakozó szavát. (Sess. 22. *decr. de observ. in celebr. Missae.*)

Mikor elterjedt az a meggyőződés, hogy a ki pénteken keresztet hordoz,

a ki ezt, vagy azt a szentet tiszteli, bizonyos lehet a felől, hogy szentségek és penitencia nélkül nem válik meg a földi élettől: akkor e babonáságot tartományi zsinaton kárhoztatta az Anyaszentegyház. (Lásd: Decr. et Statuta Dioecesis. Syn. Colon. a. 1662 p. 1. tit. 4. c. 5. §. 1.)

Manapság nyomatékosan sürgetik katolikus írók, szónokok és theológusok a bensőségnek vallását (die Religion der Innerlichkeit). Szükségesnek tartják a kereszténységet, a katholicizmust bensőséges vallásosságra inteni. Nem azért teszik ezt, mintha külső vallási gyakorlatoknak kártékony hatást, vagy kevés jelentőséget tulajdonítanak, hanem azért, mivel azoktól távol akarják tartani *a merő külsőlegességet, a formalizmust*.

Korunkat nem jellemzi a gondolatok, a szellem mélységébe való vonulás. A külső sikert és hatást keresi mindenben és ez felszínessé teszi; a kényelmet szereti mindenekelőtt és az energiáját, tetterejét lohasztja. Ezért fenyegeti napjainkban ájtatossági gyakorlatainkat *a formalizmus veszélye*.

A formalizmus felejt, hogy a külső vallásos gyakorlatoknak alapja, értelme, célja a benső lelki élet előmozdítása. A formalizmus a kegyelemnek eszközeiben, a szentségekben nem lát energia-forrásokat, melyek lehetővé és kötelezővé teszik a kegyelmekkel való közreműködést, a nagyobb erőmegfeszítéseket, az erényre való intenzívebb törekvést, hanem intézményeket lát bennük, melyektől mintegy automaticae várja a tökéletesség kialakulását, a bűnös hajlamok és szenvedélyek végleges legyőzését.

A formalizmus a különböző ájtatossági gyakorlatok végzése által fölmentve érzi magát az éberség, az önmegtagadás parancsaitól és azt véli, hogy egy csodálatos éremnek, egy övnek, egy skapulárénak viselése, novénáknak tartása, fogadalmak tétele, bucsujáró helyek fölkeresése a legkényelmesebb és legrövidebb út az üdvösség eléréséhez.

A formalizmus ájtatosságot gyakorol, szentet tisztel nem azért, hogy ettől a lélek gazdagítására merítsen ösztönzést, hanem hogy önző anyagi érdekeket mozdítson elő. Jót tesz, alamizsnát ad nem azért, hogy kérésének meghallgatását, mint Isten kegyelemadományát alázatos bizalommal várja, hanem hogy e cselekedetek által mintegy kieroszakolja az óhajtott eredményt.

A formalizmus egyszóval, mint többé-kevésbé burkolt babonáság, a helyett, hogy segítené s emelné a benső hitéletet a külső ájtatossági gyakorlatok által, ürügyet talál ezekben a benső vallásosság elhanyagolására.

Ezen veszedelem ellen, mely már sok hívőnek romlását okozta, Anyaszentegyházunk korunkban egy társadalmi intézményben, egy társulatban — *az Oltáregyesületben* nyújtja a legalkalmasabb korrektívumot, a leghatásosabb óvóintézkedéseket.

Az Oltáregyesület azon ájtatosságot karolja föl és propagálja, mely a leghatalmasabb módon fejleszti a benső életet. Hogy a szentségi Jézus éljen szivünkben és hassa át bensőnket: ez az Oltáregyesületnek főfeladata.

És ezzel az Oltáregyesület azon sarkalatos ájtatossági gyakorlatot képviseli, mely körül a többinek mind forognia kell. Lehet-e valamely ájtatosság, valamely jámbor társulat valóban katolikus, ha végső célja nem azonos az Oltáregyesületével? Nem kell-e szükségképen minden ájtatosságnak formalizmusra vezetnie, ha a szentségi Jézustól eltekint?

«Az Eucharistia — mondja Aranyszájú szent János — a földi paradicsomot öntöző vizek forrása; belőle fakadnak a kegyelmeknek és áldásoknak ama folyamai, melyek az Anyaszentegyházat termékenyítik.

E folyamok partjain gyönyörű növényzet virágzik és pompázik; ott nőnek a magasba ama óriási fák, melyeknek teteje az eget érinti, s a melyek a megfelelő évszakban romolhatatlan gyümölcsöt teremnek» (in Joan. hom. 46. n. 4.)

Az Oltáregyesület az Eucharistia e kegyelemforrását törekszik mindig jobban megnyitni, hogy áldásthozó vizei minden egyéb ájtatossági gyakorlatot fölfrissítsenek és képessé tegyenek a lelki élet virágainak, óriási fáinak megtermésére.

Az Oltáregyesület ezenfölül nem veszi körül az Oltáriszentséget tétlen imádással, nem tekint reá passzív elragadtatással, nem vár a szentségi Jézustól csodákat: hanem a szentségi kegyelmekkel való közreműködésre int, erőmegfeszítésre serkent, munkára s küzdelemre hí föl, energiakifejtést és áldozatkészséget kíván. Nézzünk végig az eucharisztikus műveken, azokban mindenütt az aktív szellem, a tevékeny buzgólkodás megnyilatkozását tapasztalhatjuk.

Az Oltáregyesület minden formalizmusnak nyílt hadat üzen.

Nem hat-e ezáltal is ösztönzőleg, irányítólag egyéb ájtatossági gyakorlatainkra?

Vannak emberek, a kikből ugyan teljesen hiányzik a benső zenei érzék, de azért mégis zenei műértőknek kívánnak föltűnni; ott vannak minden klasszikus zeneelőadásnál, noha a hangok harmóniái ép oly kevés benyomást tesznek reájuk, mint a sziklára az aláhulló esőcsepp. Ilyenek azok a katolikusok, kik részt vesznek a különböző ájtatossági gyakorlatokban, a szentségekhez is járulnak, de hiányzik belőlük a benső vallásos élet érzéke. Megcsodálják az igazságnak és erkölcsi tökéletességnek istenileg kinyilatkoztatott ideálját, az Anyaszentegyházban keresztényeknek vallják magukat, de a krisztusi ideált nem tudják lelkükbe fölvenni. Nem is értik meg azt, hogy az a krisztusi ideál és az a vallás, mely kívülük van, csak arra való, hogy életre keltse a lelkük mélyén rejlő Krisztust és fejlessze a bensejükben lapangó vallást.

A zenei érzék hiányát nem lehet pótolni. De az Oltáregyesület a szentségi Jézus ismeretének és szeretetének terjesztése által képes a vallás és a krisztusi ideálnak benső felfogására és megértésére vezetni. Céljául épen

azt tüzi ki, hogy az ájtatossági gyakorlatokat gépiesen, mélyebb értelem nélkül végző keresztényt hozzáértő és a krisztusi vallást bensőséges lélekkel fölfogó hívővé alakítsa át.

Az Oltáregyesület végül kiterjeszti befolyását ájtatossági gyakorlatainkra főleg azáltal, hogy körébe vonja nagy számmal az ájtatos élet vezetőit, a papokat. A formalizmus elleni küzdelemre, az áhitat fattyuhajtásainak kiirtására ki volna inkább hivatva, mint a pap? De megérti-e ezen hivatását, képes lesz-e ezen föladatra, ha maga sem folytat bensőséges életet? Az Oltáregyesület épen e bensőséges életet ápolja a papban, midőn az Eucharisziához törekszik őt mindig szorosabban fűzni. Az Oltáregyesület a papban azon eucharisztikus élet öntudatát kívánja ébrentartani, melyre a szentségi Jézushoz való közelsége amugy is kötelezi. És az eucharisztikus papok szellemet, lelket, bensőséget tudnak lehelni a hívőknek minden ájtatossági gyakorlatába.

Igy, ezen módon segíti az Oltáregyesület katholikus ájtatossági gyakorlatainkat eredeti üdvös föladatuknak teljesítésére. Így járul hozzá az Oltáregyesület a formalizmus veszélyének elhárításához.

Azért valamint az előhit, a helyes katholikus érzék mindig össze szokta kötni a különböző ájtatosságokat az Oltáriszentség imádásával, mindig az Oltáriszentségtől kíván áldást venni: ugy az Oltáregyesület is kell, hogy minden egyéb ájtatos, szent czélu társulatnak centruma legyen.

DR. ANDOR GYÖRGY.

Hogyan tehetjük a szentségimádás napját lehetőleg fényessé és épületessé?

Mondotta: MÓRO CZ EMILIÁN 1904. május 18-án, délután 5 órakor.

AZ A TALÁLÉKONY szeretet, mely nagy invencziójával mindig új eszméket termel s melegével megérlel, az Oltáriszentség imádása módjainak megállapításában is hű maradt magához. Szebbnél-szebb ritusok köszönik neki létüket, melyeket az egyház tekintélye konstruált meg és zsinórmértékül állított föl a szentségimádás alkalmaira; ez a szeretet, gyengéd áhitat, odaadó kegyelet működik termékenyítőleg azon változatos ájtatossági gyakorlatban, melyeket egyesek buzgalma végez az adoratio szent perczeiben. Ujat e téren, melyet az exczentrikus tulhajtás kinövései se diszkvalifikálnak, ujat, mely magában véve és célját tekintve helyes, megfelelő és az Oltáriszentséghez némileg is méltó legyen, azt hiszem, nehéz volna mondani; bizonyára én se fogok mondani; a rendelkezésemre álló e néhány perc alatt tömören össze óhajtom foglalni, a mit e téren majd a tapasztalat, majd buzgó paptársakkal való érintkezés utján összegyűjtöttem, s a mit

konzideráczióm czélszerűnek, megvalósíthatónak itél. S midőn ezeket vagyok bátor előadni lelkes főpásztoraink és buzgó paptársaim ezen illusztris társaságában, a kik hivatásszerűleg, de egyéni lelkületük szerint is benső viszonyban állanak a legméltóságosabb Oltáriszentséggel, oly meggyőződéssel teszem, hogy a miket elmondani fogok, ily tekintélyek által szentesítést nyernek s közkinccsé válnak.

Hogyan tehetjük tehát a szentségimádás napját lehetőleg fényessé és épületessé?

Külső disz és bensőséges áhitat által.

Sorrend szerint legyen első a külső disz; a lehető külső disz, ugy a templom, oltár, szentruháék s egyéb fölszerelések, mint a hivek részéről. A templom, oltár, szentruháék s egyéb fölszerelések legyenek épek és tiszták. Mindig tisztáknak kell ugyan ezeknek lenniök, de még inkább a szentségimádás napjaiban. Mindig sérti ezek szennyes volta az Urunk, királyunk iránt tartozó tiszteletet, de mégis sértőbb akkor, mikor egy-egy község nyilvánosan, hivatalosan rójja le ezen tiszteletet s mikor az Ur Jézus is bizonyára nagyobb kegyelmeket kész osztogatni hódoló hiveinek.

Mindenkor sérti a szenny, a gondatlanság a jámbor hivek érzületét is, de mégis fokozottabb mértékben akkor, mikor indokoltabb a tisztaság — hitünk legszentebb titka előtt való ünnepélyes hódolatkor. Legyen tehát e napon különösebben ép és tiszta a templom, oltár, ruházat s egyéb fölszerelés. A mint a foltos, de tiszta ruha nem szégyen az emberek előtt, a jó Isten előtt bizonyára még kevésbé szégyen az egyszerűbb, a szegényesebb fölszerelés; csak a mi van, az legyen ép és tiszta. De legyen ugy a papnak, mint a hívő léleknek gondja arra, hogy a fölszerelés tehetségeik és körülményeik szerint minél tisztességesebb, méltóbb és czélszerűbb legyen.

Az oltáron legalább a rubrikaszerű 12 gyertya égjen. Kevés, de ne hulló virággal fölékesítendő az oltár, ha a körülmények és időviszonyok engedik. Sok virág ne kerüljön az oltárra, de csinált virág vagy semmi vagy igen kevés.

A külső disz emelésére a község, a hivek is közremunkáljanak. A hivek ránevelendők arra, hogy különböztessék meg a szentségimádás napját más napoktól. Nyilvánuljon ezen különbségtétel a munka részleges szünetelésében, szebb ruha felöltésében, az utcáknak és a templom környékének tisztábbahozásában.

A külső diszesebb keret kitöltendő értékes tartalommal. A gyermekek és felnőttek instruálandók az imádás módjáról; alkalmas kézikönyvek, folyóiratok ajánlandók megszerzésre. (Ligouri—Nogáll: Vezérkönyv, Walser—Marga: Imaórák, Reménységünk, Örökimádás, a Kalocsai Hirnök folyóiratok kínzóknak; magyar imádási könyv szerkesztendő a gyermekek számára. A németben van már «Kinder-Walser» című adorácziós könyv.) Iskolában

és templomban a hitoktató praktikusán bemutatja, előimádkozza, előcselekszi az imádást. A lelkész ugyanezt megcselekszi hiveivel.

Urnapján — dicsérettel és elismeréssel kell érte itt is adóznunk — a politikai és katonai hatóság is emeli megjelenésével az ünnepélyes theophoria fényét; kívánatos, hogy ezen részvét, ha szerényebb alakban is, de biztosítsák a szentségimádás alkalmára is. De ha megvolna, ha nem volna megnyerhető erre a nevezett két hatóság, a plébános minden lehetőt elkövessen arra nézve, hogy az intelligencia minél nagyobb számban belevonassék az adorálásba.

Az egész község bevonására alkalmas módnak kínálkozik kor- és állapot szerint való csoportosítása és így fölvonultatása a hiveknek. Idő és hely tűzendő ki a kor- és állapot szerint való osztályok számára: az iskolás fiuknak, leányoknak, felnőttebb leányoknak, a legényeknek, nős embereknek, férjes nőknek, de csak fiatalok nem hagyandók magukra. Ezekből egy-egy pár kiválasztandó félóráig terjedő adorációra. Az ugyanazon osztály többi tagja az adoráló két képviselőjük mögött foglal helyet. Idő tűzendő ki a jámbor társulatoknak, intelligenciának, iparosoknak, kereskedőknek, gyári munkásoknak, az alsóbb- és felsőbbfoku iskolák katolikus hallgatóinak, legényegyesületeknek, katolikus köröknek. A velük szemben éreztetett figyelem és a számukra kijelölt idő lelkesítőleg hat az illetőkre.

Nagymise tartandó, melyen külön-külön gyermekek és felnőttebb ifjak énekelhetnének, ha nem az egész misét, legalább alkalmi darabokat. Legyen Oltáriszentségről szóló szentbeszéd a nagymisével kapcsolatban; a szentbeszédet lehetőleg idegen pap tartsa. Délután litánia — esetleg szentbeszéd — este ünnepélyes szentségbetétel. Nagyon kívánatos, hogy a környékbeli papság is jelenjék meg s végezzen adorációt, gyóntasson, áldoztasson.

A szentségimádás napjául főpásztori engedéllyel oly nap választandó, a mely legjobban megfelel a helyi viszonyoknak; bucsu- és vasárnap épen nem alkalmas adorációnapul.

Ezekben voltam bátor röviden előadni, hogyan lehetne lehetőleg fényessé és épületessé tenni a szentségimádás napját. Ha talán soknak látszanék valakinek mindez, vagy keresztülvihetetlennek, ám válogassa ki ezek közül azokat, a miket megvalósíthat az ő körülményei közt. *Accendas in nobis Domine ignem tui amoris et flammam aeternae caritatis.*

Templomépítés és restauratio.

Az eucharisztikus kongresszuson mondta: P. SOÓS ISTVÁN.

ALÓADÁSOM tárgyáról beszélgetvén a minap egyik joviális paptársammal, azt tanácsolta, hogy tekintettel az idő rövidségére és a letárgyalandó nagy anyaghalmazra, mondjam röviden azt, a mit — ha jól tudom — Napoleon mondott a hadjáratról, hogy t. i. a templomépítéshez és restauratiohoz először pénz, másodszer pénz, és harmadszor is pénz kell.

Hiszen egyrészt igaz ez, de másrészt az is bizonyos, hogy a templomépítéshez és restauratiohoz a pénz egymaga, ha még oly sok volna is, nem elég. De hát a hol pénz nincs, mi szükséges ott, hogy pénz legyen? Mitévő legyen a pap ott, hol a templomépítés vagy restauratio napról-napra égetőbb, kiáltóbb szükség, de a hol a hiányzik a nervus rerum, — a pénz?

Mélyen tisztelt uraim! az én szerény véleményem az, hogy a templomépítéshez nem annyira pénz, mint inkább hit, szeretet és tisztelet szükséges a legméltóságosabb Oltáriszentség iránt, s a mi ezekből önként fakad: bizalom az isteni Gondviselésbe.

Ha megvan bennünk a hit, ha át vagyunk hatva a legméltóságosabb Oltáriszentségnek főséges, magasító voltától, ha templomunkat igazán annak tekintjük, a mi az valójában: tabernaculum Dei, melyben a szentek szentje lakik, akkor mindenesetre azon leszünk, hogy ez a hajlék méltó legyen kívülbelül lakójához, a végtelen fölségű, habár az igénytelen kenyérszine alá rejtőzött Istenhez. Ha ez a hit, ha ez a meggyőződés bennünk él, ez képes lesz akár a hegyeket megmozgatni, a szükséges templomépítésnek vagy restaurationak magas hegyekként utjában álló akadályokat eltávolítani.

Ámde ezzel a hittel nemcsak önmagunknak kell birtunk, hanem életre kell azt ébresztenünk azoknak szívében is, a kiknek segítségére, támogatására a templomépítés és restauratio körül rászorulunk, utalva vagyunk: a nép szívében. A mely népnek szívében egyszer él a hit, a vallásos buzgóság, az Oltáriszentség iránti tisztelet és szeretet, azzal nem lesz nehéz megértetni a templomépítés vagy restaurationak szükséges voltát, nem lesz nehéz rábírnunk arra, hogy ha kell a személyes vagy anyagi áldozatot hozzon Isten házára, Isten dicsőségére, kivált ha azt látja, hogy az ő papja ugyanezt teszi, s fordít legalább is annyi gondot a templomára, mint a saját házára, annak berendezésére, mint a saját kényelmére.

Ez tehát a mi első teendőnk a templomépítés és restauratio körül *a hitnek, vallásos meggyőződésnek és buzgóságnak ébresztésére önmagunkban és hiveinkben.*

A pénz miatt azután, a mi a templomépítéshez és restauráláshoz szükséges,

ne aggódjunk olyan nagyon, jön az magától. Ha a hiuság gyanujától nem kellene félnem, saját tapasztalásomra hivatkozhatnám, de még közelebb találok rá fényes bizonyítékot, hogyha megvan a tetterős akarat mibenünk Isten dicsőségét, az ő házának dicsét előmozdítani, az elhez szükséges eszközökről ő maga gondoskodik.

Emlékezhetnek még rá, mélyen tisztelt Oltártestvéreim, mikor két évvel ezelőtt az Örökimádás templomának építését sürgetve azt mondtam, hogy «a mig nem építünk, addig nem lesz pénzünk». S ime szavaim beigazolást nyertek, mert nagyméltóságú elnöknőnk ugyanazon az ülésen, a melyen a tervek elfogadása és az építés megkezdése fölött határoztunk, egy kétszáz-ezer koronás adományt jelenthetett be az építés céljaira, hogy kitől, azt talán fölösleges mondanom, de annyi bizonyos, hogy e nagylelkű adományban az isteni Gondviselés kezének működését kell látnunk annak igazolására, hogy az Ur maga építi az ő házát, csak azt várja, hogy mi készségesen szegődjünk szolgálatába.

Az igaz, hogy az adományok nem mindenütt folynak ilyen mértékben, de hisz nincs is mindenütt ennyi pénzre szükség, hogy megfelelő templomokat építhessünk vagy a meglevőket illendően restaurálhassuk. A mennyire pedig szükség van, azt az Isten megadja, a honnan sokszor nem is gondoljuk.

Ne ijesztgessük magunkat népünk szegénységével, a rossz gazdasági viszonyokkal, a legtöbb templom nem akkor épült, nem akkor szépült, mikor a népek leggazdagabbak, hanem akkor, mikor a hitben, vallásosságban legerősebbek, legbuzgóbbak voltak. Ne dudolja nekem senki a fülembe a költő dalát: «Nem ugy van már, mint volt régen!» Ha nem ugy van, legyünk rajta, hogy ugy legyen, hisz csak rajtunk mulik. Egyébként is én tagadom, hogy nem ugy volna, sőt azt mondom, hogy jobban van, mert a mi népünk talán sohasem hozott annyi áldozatot Isten dicsőségére, talán sohasem mutatott akkora áldozatkészséget Isten házának, tiszteletének fényéért, pompájáért, mint épen napjainkban. Csak menjen előtte a vezér, a nép akár tűzbe megy utána; az igaz apostolok lábaihoz ma nem kevesebb alamizsnát raknak le, mint hajdanában.

Ámde a szükséges pénznek megszerzésével még nincsenek kimerítve a papnak teendői a templomépítés és restaurálás körül. Ez inkább csak mellékes. Dávid király összegyűjtötte a pénzt a templomra, de annak föl-építését az Ur a bölcs és szelidlelkű Salamonra bizta.

A templomok építésénél és restaurációjánál a legtöbb hiba onnan származik, hogy a tervezés, építés vagy restaurálás nem szakavatott papnak vezetése és fölügyelete alatt történik. Hogyan is várhatnók világi férfiktól, hogy az előttük sokszor ismeretlen egyházi törvényeknek és kivánalmaknak megfelelő templomot építsenek? Erre csak egyházi férfiú képes, de ő is

csak úgy, ha erre a kellő képzettséget megszerezni iparkodik, részint szakbavágó munkák olvasása, részint mintaszerű templomok tanulmányozása által; s azután alkalomadtán ismereteit érvényre juttatni is igyekszik. Tart-suk e kettőt folyton szem előtt, ha azt akarjuk, hogy Istenhez méltó templomok hirdessék mindenfelé szent hitünk magasztos voltát és emeljék, fokozzák népünknek vallása iránt való nagyrabecsülését, áldozatkész hitbuzgalmát.

Mi sem ingatja meg ugyanis a népben a bizalmat, mi sem lohasztja le annyira adakozó kedvét, mintha azt látja, hogy papja a templomépítés vagy restaurálás ügyétől távol tartja magát s az teljesen avatatlan, világi kezekre van bízva. Ne, ezt ne engedjük meg soha. Az Isten házának őrei, tisztelete fényének hivatott főntartói mi papok vagyunk, ismerjük azt egyik legfontosabb teendőknek és iparkodjunk annak legjobb tudásunk szerint megfelelni.

Csakhogy a magunk tudása sokszor nem elég, hanem szakavatott mesterekre, művészekre volna szükségünk, a kik a mi vezetésünk, utbagazításunk mellett valami szépet, Istenhez méltót eiőteremteni tudnának. Ámde itt állunk a legnagyobb baj előtt, mert bizony bármennyire fájjon hazafias szívünknek, kénytelenek vagyunk bevallani, hogy mi magyarok az egyházi művészet terén szakavatott mesterekben bizony még nem bővelkedünk. Szegények ugyanmilyra, hogy akárhány plébános, a ki már a templomépítésre vagy restaurációjára szükséges pénzt megszerezte, akkor van a legnagyobb zavarban, mikor arról van szó, hogy pl. a templom építését, kifestését, berendezését kire bizza. Pedig ha ezek a dolgok a szokásos «építőbizottságok» révén sokszor a szakavatott plébános ellenkezése daczára is protezsált kontárok kezébe jutnak, akkor ugyan befellegzett a művészetnek, mely elsősorban Isten dicsőségét van hivatva hirdetni és szolgálni. Hát még a hol a templomnak diszítése, belső fölszerelése a papnak nem-törődőmsége folytán a hivek buzgóságára és változó izlésére bízatik! Mi lesz ott? Nem csoda, ha sok templom belseje olyan, mint az olvasóárusok bódéja, tele aggatva százféle, kisebb-nagyobb ájtatossági tárgyakkal, szentképekkel, melyeknek legtöbbször alá nem ártana odairni: «Nolite timere, ego sum!» Akárhány új templomban találunk még ma is tiz-husz Mária-képet, két-három szent Antalt és más szenteket különféle alakokban, a mi bizony kevésbé válik az áhitat emelésére, mint inkább az igaz vallásos érzületnek sértésére. Ismerjük el tehát egyik legfontosabb papi teendőknek a templomok építésénél és restaurációjánál tevékeny részt venni, a minket, mint Isten házának hivatott őreit, megillető befolyást érvényesíteni, a művészeket, mestereket helyes egyházi irányba terelni, templomainkból távortartani vagy onnan eltávolítani mindent, a mi nem odavaló és emeljük ezzel is népünknek jó izlését. S meg fogjuk látni, hogy mekkora örömünk lesz

nemcsak magunknak, hanem népünknek is egy ilyen méltó és megfelelő Istenházában, hisz megmondotta a próféta az Urnak dicső templomáról: «Áldottak lesznek, kik téged építenek». (Tob. 13, 16.)

Többet észszel, mint erővel.

EGY szerzetes fráter a közeli falvakban gyűjteni volt a zárda számára. Visszatérőben, vállán a gyűjtött adományokkal, jól megtömött zsákkal, zsebében az öröklámpa olajára gyűjtött néhány koronával egy dombon haladt fölfelé.

Mivel azonban már esteledni kezdett, a zárda harangja épen az esti Ave Máriára szól, hogy mielőbb otthon lehessen, elhagyta a járt hosszabb utat és nekivágott az erdőnek. A mint így olvasót imádkozva haladna a magányos erdőben, egyszer csak egy vastag fa mellől előugrik egy sötét alak, torkon ragadja és elfojtott hangon fülébe dörghi: «Pénzt vagy életet!» A szerzetes fráternek sehogy sem volt inyére a többnapos fáradsággal gyűjtött alamizsnát odaadni, de még sem tehetett mást, mert az utonálló egy revolvert tartott homlokának irányítva. Erőszak itt nem használ, gondolta, hát könyörgésre fogta a dolgot.

— Édes barátom, legyen irgalmas és ne vegye el a gyűjtött alamizsnát tőlem, mit eszünk akkor a héten a zárdában?

A szép szó nem használt semmit. A jól megtömött zsák az utonálló vállára került. De még az öröklámpa olajára gyűjtött koronákat is kikutatta a gonosz és a maga zsebébe csusztatta. Ezt különösen fájlalta a szerzetes fráter. Hogyan? erre a szent célra kapott pénzt ez a gézengúz a legközelebbi csapszékben eligya? Ezt csak el nem tűrheti? De hogyan vegye el tőle?...

— Uram — kiáltott a zsákmánynyal távozó rabló után — ön volt oly nemes lélek, hogy meghagyta az életemet, de elvette tőlem a zárda számára gyűjtött alamizsnát; már most hogy menjek én üres kézzel haza? mit szól majd a páter guardián; ha semmit sem viszek haza, el sem hiszik, hogy megtámadott és megrabolt az uton valaki. Tudja mit, legyen olyan jó és lőjje át néhányszor a csuhámat; a lőtt lyukak bizonyágul fognak szolgálni arra nézve, hogy csak a végső erőszaknak engedve adtam oda a gyűjtés eredményét.

— Ha csak az kell, nagyon szívesen; fogja föl a csuha szélét és terjeszse ki, hogy belelőjjenek.

Háromszor lőtt a rabló. A fráter keveselte.

— Nagyon aprók a lyukak, alig lehet meglátni; ugyan ne sajnáljon még néhány lövést.

— Nem lehet, mert már nincs több golyó a forgópisztolyomban; ez a három volt az utolsó.

— Talán van önnél egy másik pisztoly?

— Nincs.

— Micsoda, nincs? és kend ezzel a nyomorult három golyóval mert utonálló lenni? Majd megtanítom én kendet emberségre. — Ezzel galléron ragadta az utonállót, a földre teperte, aztán elvette tőle a zsákot és a koronákat is. Tehát a gyűjtött koronák mégis az öröklámpa olajára mentek.

Ágnes vagy az Oltáriszentség kis menyasszonya.

○○○○ Angol regény ○○○○

(Folytatás.)

Fordította: FLUCK JOLÁN.

GUDJA Isten, kinek az unokája szegényke! — válaszolá Francesco. — Megkértem a jó öreget, mondaná el őszintén a leányka történetét s ő a következőket beszélte el: A mint egy napon dolgai miatt a városban járkált, az egyik utczaszögleten halavány fiatal nőt pillantott meg. A szegény teremtés nagyon beteg lehetett, mert ülőhelyzetében egészen meg volt görnyedve. Az öreg asszony szájalomtól áthatva némi frissítővel kínálta meg, a mit mohón el is fogadott, de mielőtt ajkaihoz vihette volna, ájultan rogyott össze. Szerencséjére az öreg nőnek nagyon jó szive volt; gyorsan lakására szállította a szegény beteget s ott a leggyöngédebb ápolásban részesítette, de hasztalan, eltűnt minden remény és a fiatal asszony a sir szélére jutott.

— Meghalt tehát? — kérde a lady remegő hangon. — Oh mondja kérem, mi okozta halálát?

— Szegény teremtés éhen halt, de az öreg asszony azt hiszi, hogy inkább a bánat ölte meg őt. Mert, bár nem soká lehettek együtt, mégis elmesélte neki élete történetét.

— És ez a történet?

— Oh asszonyom, ez nagyon-nagyon szomorú. A szegény nő messze országból került ide. Az ő hazájában üldözték a katolikusokat, sőt most is üldözik s ha valaki annak meri magát vallani, azt börtönre vetik és halálra is ítélik.

— Nem, nem, ez már nincs így — igazítá ki lady Ozanmore. — De folytassa kérem, rendkívül érdeklődöm e történet iránt.

— Nos tehát az idegen nő anyja áttért a király vallására; e vallás törvényeinek egyik pontja szerint meg kell vetni mindazokat, a kik nem ezt a hitet követik.

— Így beszélt anyjáról? — tudakozódott lady Ozanmore.

— Oh nem, asszonyom, csak szeretettel és tisztelettel emlegette őt.

— Az ő szive mindig olyan jó és szelid maradt? — kérde a lady, alig bírván visszafojtani könnyeit.

— Ismerte őt asszonyom?

— Folytassa, barátom. Mi történt azután?

— Szegény asszony, az ő története épen olyan rövid, mint szomorú. Hosszu gondolkozás után férje vallását követte s ezáltal magára vonta anyja haragját. Ez fájt ugyan érző szívének, de bőségesen kárpótolta őt férje gyöngéd, odaadó szeretete. Boldog is volt nagyon addig a pillanatig, míg egy újabb törvény ki nem mondta, hogy a fiatalabb testvér elveheti bátyja vagyonát, ha az át nem tér az uralkodó hitére. A vak leányka születését követő éjjelen megjelent a gonosz öcs, kizavarta bátyját családotól otthonából s elfoglalta a birtokot.

E szavaknál a lady fájdalmasan fölsóhajtott.

— Jó szive van, asszonyom — folytatá Francesco. — Át tudja érezni e szegény család sorsát. Tehát földönfutókká lettek s ha nincs egy jó asszony, a ki följánlja egyszerű gunyhóját hajdani uraságának, a szegény, beteg nőnek két kicsiny gyermekével együtt Isten szabad ege alatt kellett volna az éjet töltenie. Másnap azonban futniok kellett, mert az öcs nem elégedvén meg azzal, hogy bátyját családotól koldusbotra juttatta, most felségsértés miatt akarta üzőbe vétetni. A fiatal asszony tudatta anyjával a szerencsétlenséget, mely őket érte. Igazságosnak kell lennünk s meg kell vallanunk, hogy a lady szives szavakkal hívta magához leányát, de ennek férjét kellett követnie, mert hiszen megesküdött reá s mindnyájan hajóra szálltak, hogy más országban keressenek oltalmat és menedéket.

— És mi lett az idősebb gyermekből? — tudakozódott a lady.

— Ah — válaszolá Francesco — ez volt a halálos beteg legnagyobb gyötrelme is. Futásuk közben veszítették el őt s csak akkor vették észre, midőn hajójuk már indulófélben volt. Szegény asszony, sohasem emlegette ezt a rettenetes pillanatot a nélkül, hogy hallgatóit könyekre ne indította volna. Férje halála sem hatott rá ennyire.

— Férje halála! Oh Istenem! szegény Edward meghalt volna? — Francesco fürkészőleg nézett az idegen hölgyre.

— Bizony, sok baj érte őket — folytatá. — Már-már Olaszország közelébe jutottak, midőn tengeri rablók támadtak hajójukra. A szegény nemes bátran harczolt ellenük s neje szemeláttára esett el.

— Oh jaj, szegény Mayom ugy-e a rablók kezei közé került?

— Igen, de nem sok időre, mert a gazemberek észrevették, hogy egy hajó közeledik, erre megijedtek, összeszedték az értékesebb tárgyakat s az angol hajót fölgyujtván, elmenekültek. Az égő hajóroncson maradt anyát pedig, picziny gyermekével együtt megmentették az olaszok és partra tették.

Szerencsére a fiatal asszony tudott valamennyit olaszul, mert férjétől megtanulta volt zengzetes nyelvünket és így nagy ügygyel-bajjal, igazán magam sem értem, hogy miként, végre Nápolyba jutott.

— Folytassa kérem, folytassa — türelmetlenkedett a lady — nagyon szeretném történetének végét megtudni.

— Midőn halálát érezte közeledni — folytatá Francesco — ki akart békülni Istennel és papot hivatott, a ki vallásunk szent vigaszaiban részesítette őt. Sokszor emlegette az öreg asszony és megsiratta szegényt. Minő nyugtalan volt, ha gyermekét nem látta maga mellett, egy perczre sem vált meg tőle, még abban az órában sem, mikor a szent utravalót magához vette. És azt hiszem, hogy a jó Jézus már akkor beköltözött a kis leányka szívébe.

— És azután? — sürgeté lady Ozanmore.

— Azután — válaszolá Francesco — azután meghalt békében. Isten megsajnálta őt s magához vette. Vak gyermekét előbb Jézusnak ajánlotta s azután sokat zaklatott lelke nyugodtan és boldogan szállt föl az égbe.

— Nem hagyott hátra semmi levelet, semmi emléket?

— De igen, asszonyom, erről majd megfeledkeztem. Pedig tudom, hogy egy csomagot adott át Benitának, valamint azt a gyűrűt is, melyet rendesen ujján viselt. Szegény asszony azt hitte, hogy majd valaki az övéi közül érdeklődni fog iránta s vak leánykáját esetleg magához is veszi. De ebben is csalódott, mert azóta sok, sok esztendő telt el és Ágnes nem ismer más rokont, mint azt az öreg asszonyt, a kit a Gondviselés az ő támaszául rendelt.

— Oh ne vádoljon engem! ne vádoljon engem! — nyögé lady Ozanmore kezeit tördelve; én vagyok annak a szerencsétlen nőnek az anyja.

— Igen — folytatá némi szünet után, mert a nagy zokogástól nem birt egy darabig megszólalni — én vagyok az, én haragudtam meg reá hitéért, én raboltam el tőle nagyobb gyermekét, de a legjobb szándékkal, mert jóvá akartam tenni azt, a mit ellene vétettem, oly módon, hogy leánykáját fölnevelve, őt egész vagyonom örökösévé teszem. A gyermek alig volt nálam félévig, midőn hirtelen eltűnt; Isten a tanum, hogy nem voltam ebben bűnös; gonosz nagybátyjára gyanakodtam, azt hittem, hogy ő tette el a leánykát lábalól, hogy a galádul szerzett vagyont annál nyugodtabban élvezhesse. Ne gondolja, hogy nem törődtem szerencsétlen Mayom sorsával, sőt inkább éveken át tudakozódtam felőle, megtettem minden lépést föltalálására, de hasztalan. Végre elhatároztam, hogy Olaszországba jövök s magam kutatom föl őt. Két éve már, hogy Itália minden zugát bejártam és fáradságomnak eddig semmi sikere sem volt.

Francescot az idegen hölgy bánata nagyon meghatotta.

— Az Isten kegyelmébe vette önt, asszonyom — mondá vigasztaló-

lag. — És végre elvezérelte ahhoz a helyhez, a hol megtalálhat mindent, a mi elvesztett leányáról fönnmaradt.

— Oh, mondja meg kérem, hol vannak azok a drága ereklyék? — könyörgött a lady. — Talán az öreg asszonynál? Vezessen hozzá azonnal.

— Nem, asszonyom, nincsenek nála, ő jobbnak vélte az «örökimadás» apáczáira bizni a csomagot. Zárdájuk itt van közel, majd elvezetem oda.

(Folytatása következik.)

Oltáregyesületi ügyek.

Az oltáregyesület rendes lagjaitól 1903 november hóban befolyt díjak.

Singer Erzsí 1 k, Lévainé 1 k, Mohos Margit 1 k, Takácsné 1 k, Szvetavichné 1 k, Lukáné 50 f, Rózsáné 50 f, Szalay Juli 1 k, Jeki Teréz 1 k, Kvasay Jenőné 4 k, Eigen Margit 2 k, Mag Julianna 1 k, Bencs Magdolna 4 k, Meixner Emilné 2 k, Szabady Elza 2 k, Scholz János 1 k, Barczy Istvánné 6 k, Fischer Ferenczné 2 k, Bakos Jánosné 2 k, özv. Bacskay Endréné 2 k, Péntek Anna 8 k, ft. Bősz Emil Plébános ur a jobbágyi tagoktól 4 k, Lipóczy József és neje 2 k, Burdet Eugenia 2 k, Mínye Ilona 6 k, Galba Józsefné 2 k, Becsey Istvánné 2 k, Mészáros Tiborné 2 k, Luby Gézőné 2 k, Koncsek Hermína 1 k, Takács Karolin 4 k, Márton N. 2 k, Bodnár Christina 1 k, Barabás Ágnes 1 k, Fántsi Mária 2 k, Pimperl Györgyné 2 k, Szabó Teréz 2 k, Tamko Mária 1 k, Kozma Berta 2 k, Cseplák Amália 2 k, Tóth Julianna 2 k, Komáromi Erzsébet 2 k, Pásztor Gyözőné 6 k, Dekleva Adél 2 k, Dlugolinszky Mária 2 k, Vaga Julian 1 k, Bohne Frigyesné 24 f, a kishirdi tagok részéről 6.64 k, virjei megyerek Antal 2 k, Szabó Eraszíné 2 k, Hadviger Matild 2 k, Hoffmann Teréz 2 k, ft. Budisán János gör. kath. lelkész ur által a perjei tagoktól 6 k, Spániúz Ilona 2 k, Gazder Józsefné 1 k, Beniczky

Francziska 2 k, Manherdt Klára 1 k, Kutkovic Ágostonné 2 k, Perner Ferenczné 2 k, Pirk Rozina 20 f, Varga Ágoston 2 k, Ádám Juli 40 f, Mihályek Matild 2 k, Agrikola Mária 2 k, Pészabó Andrásné 72 f, özv. Hanzel Mihályné 40 f, özv. Kléner Józsefné 40 f, Csapiczky Istvánné 24 f, Keviczky Jánosné 80 f, Kohajda Rozália 48 f, Nocker Andrásné 60 f, Keviczky János 80 f, Reittinger Pálné 72 f, Simon Léva 24 f, Jónás Mária 50 f, Baburka Borbála 24 f, Jónás János 50 f, Fazekas Rozália 50 f, Benedek Mari 24 f, Buza Anna 40 f, Bakonyi Mártha 4 k, Molnár János 2 k, Schustrovics Katalin 1 k, Rosinger Erzsébet 2 k, Diósy Jánosné 2 k, Messik Gyuláné 2 k, Elek Rozália 2 k, Gyurosovits Antal 10 k, Gyurosovitsné Szlavek Antónia 10 k, özv. Várady Károlyné 4 korona.

Szerkesztő: Dr. Glattfelder Gyula.

JUSTH BÉLA KÁRPITOS-MESTER ÉS DISZITŐ.

A budapesti közp. Oltáregyesület szállítója.
Budapesten, VII., Rottenbiller-utca 6/a.

Elvállal magánlakások, egyesületi- és körhelyiségek teljes berendezését, továbbá elfogad és pontosan teljesít minden e szakmába vágó javításokat.

HERCZEG ZSIGMOND

VII., Munkás-utca 6. sz.

ELSŐ MAGYAR
JÁTEKÁRU ÉS
SZENT CIKKEK
ÖNTŐDÉJE.

Szent Antal-, Mária- és Krisztus-szobrok, valamint Szent Antal-szobrocskák pléhtokban való gyártása.

REMÉNYSÉGÜNK

AZ OLTÁRISZENTSÉG-IMÁDÁS ÉS MÁRIA-TISZTELET
KÉPES HAVI FOLYÓIRATA.

Szerkesztő-kiadó

Varga Mihály csongrád-csanyi plébános.

— Előfizetési ára : —

Egész évre csak 2 kor. 60 fill.

Félévre csak 1 kor. 40 fill.

Megrendelhető a szerzőnél Csongrád-Csanyon.

A ki tér, hap mutatványszámot ingyen.

WALSER-VARGA-féle

Sacerd. etiam. erga s. à 1 kor.

ÖRÖKIMÁDÁS IMAKÖNYVE

gyönyörű teljes kiadásban (30 óra), Akantisz V. számos színezett művészi rajzaival és képekkel, megjelent és kapható. És pedig:

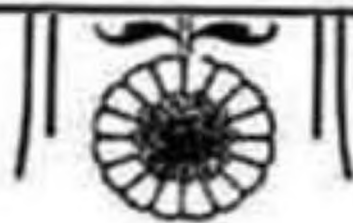
- I. Számos színes rajzokkal (körülbelül 130 képpel):
a) füzve 2 kor. 60 fill., b) vászonkötés, vörösvágás 3 kor.
- II. Finomabb papíron, színes rajzokkal (körülbelül 130 képpel):
a) füzve 3 kor., b) vászonkötés, vörösvágás 3 kor. 40 fill., c) bőrkötés, vörösvágás 5 kor., d) bőrkötés, aranyvágás 6 kor., e) finomabb borjubőrkötés, párnázva, aranyvágás 8 kor.
- III. Igen finom papíron, számos finoman színezett rajzokkal (összesen körülbelül 130):
a) finom bőrkötés, aranyvágás 7 kor., b) finom borjubőrkötés, párnázva, aranyvágás 9 és 11 kor., c) ugyanez a legfinomabb bőrbe kötve, a legfinomabb aranyozással, oxidált ezüstkapocszal 20 kor.
- IV. Ugyanez a könyv öreg betűkkel (Arany Korona nagyságban):
a) jó minőségű papíron, háromszáznál több szép képpel, vászonkötésben, tokkal 6 korona, b) tartós bőrkötés, aranyvágással 7 kor.
- V. Pótkönyv az első és második kiadáshoz:
A mennyivel terjedelmesebb ez a teljes kiadás (30 óra van benne), az külön is kapható.

— — Ára a 14 uj órának vászonkötésben 1 korona 20 fillér. — —

Az új teljes kiadás megrendelhető:

VARGA MIHÁLY plébánosnál Csongrád-Csanyon.

*Egyházi ruhák
és fehérneműek.*

*Egyházi és egyleti
zászlók. Műhimzés.*

Templom- és kápolna-berendezések.

Kitüntette: Szeged 1876. Székesfehérvár 1879. Deés 1879. Budapest 1885, 1896.

Magyarország legrégebb
egyházi szerek és zászlók gyára

OBERBAUER ALAJOS UTÓDA

József fkg és Klotild fngasszony ö cs. és kir. fenségeinek udv. szállítója

BUDAPEST, IV. kerület, Váci-utca 15. szám alatt.

Alapított 1863-ik évben.

Elismert megbízhatóság, pontos és szolid kiszolgálás.

Ajánlom dúsan fölszerelt egyházak és kápolnák berendezéséhez szükséges tárgyaimat a legjutányosabb áron, a lehető legszebb kivitelben, nevezetesen: miseruhákat, pluviale, dalmatika és ornátusokat. Egyházi és társulati lobogók.

*Tüzoltók, iskolásgyermek, Mária-társulati, ipartársulati, dal-
egyleti és temetkezési egyleti zászlókat.*

Szentszobrokat, csillárokat, ciborium és kelyheket. Fali és oltárgyertyatartók és oltárlámpákat. Monstranciák, stáció-képek, oltárok, Urkoporsókat stb. Nagy választék arany, ezüst és selyemhimzésekben, valamint himzett egyházi ruhákban.

Régi ruhák javítását, valamint kelyhek, ciborium, monstrancia, oltárlámpák, oltárgyertyatartók megezüstözését vagy megaranyozását elvállalom és olcsón készítem el. Képes árjegyzéket és költségvetést kívánatra bérmentve küldök.

